

Gemeente
Amsterdam

CONCEPT

Groenplan Verdi

conceptversie 10 september 2021

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Amsterdam, Zuidas

Auteur

Directie Zuidas

Gregor van Lit
Jeroen Müller
Kim Kool

Senior stedenbouwkundig ontwerper
Assistent ontwerper openbare ruimte
Senior ontwerper openbare ruimte
(tijdelijke vervanging: Anne Nieuwenhuis en Carlijn Klomp)

Mai van der Heide
Marjes ter Schegget
Kati Dijk

Projectmanager
Assistent projectmanager
Omgevingsmanager
(tijdelijke vervanging: Stephanie Lubbers)

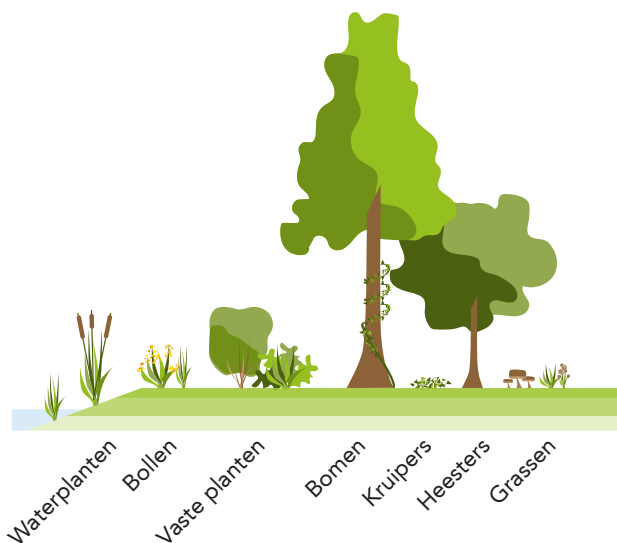
Inhoudsopgave

1.	Introductie	4
2.	Aanleiding en achtergrond	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Participatie	5
2.3	Onderzoeken	6
2.4	Ruimtelijke karakteristieken	6
2.5	Identiteit en landschappelijke kwaliteit	8
2.6	Fysieke ondergrond	10
2.7	Beleidsstructuren voor groen	11
3.	Visie op vergroenen	12
3.1	Groene verbinders	12
3.2	De bos- en waterrijke westkant	14
3.3	De verstedelijkte oostkant	14
4.	Aanpak: Hoe maken we het groen?	16
4.1	Verbeteren van het groen voor de mens	16
4.2	Verbeteren van het groen voor het klimaat	18
4.3	Verbeteren van het groen voor de biodiversiteit	20
4.4	Deelprojecten	22
5.	Participatie	28
6.	Vervolg	30
6.1	Uitvoering	30
6.2	Beheer	30
6.3	Planning	31
7.	Bijlagen	32

1. Introductie

In juli 2019 is de Projectnota Verdi vastgesteld. Verdi is een gebied gelegen tussen het Olympisch Stadion en het Amsterdamse Bos. Aan de oost- en westzijde zijn de Amstelveenseweg en de Nieuwe Meer/Schinkel de grens. Tot op heden werd het gebied als een rand van de stad beschouwd. De ambitie van gemeente Amsterdam is om dit gebied verder te ontwikkelen en onderdeel te maken van de groeiende stad. Het is een gebied met veel (sport)voorzieningen, groen, water, haventjes en een aantal kantoren. De metro, tram en bussen stoppen bijna voor de deur en station Zuid ligt, net als Schiphol, op steenworpafstand van het gebied. Kortom een mooi gebied om te wonen, recreëren en werken. Bij de herontwikkeling van dit deelgebied van Zuidas wordt ingezet op verbinden, verdichten en vergroenen. In voorliggend Groenplan wordt ingegaan op wat vergroenen in Verdi inhoudt.

Voor wat betreft de ambitie voor het vergroenen in heel Zuidas is in februari 2018 het Plan voor een Groene Zuidas vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de gemeente voor Zuidas een groene identiteit ambieert waar kwalitatief groen de boventoon voert. Dit betekent duurzaam groen (met een lange levensduur) met een hoge diversiteit in type beplanting en verschijningsvormen. Diversiteit in typen is belangrijk. Hierbij gaat het niet alleen om bomen, maar juist ook heesters, klimplanten, oeverbeplanting, water, ruigte, kruidachtige en bloemrijke beplanting, grassen, vaste planten en bollen. Deze typen groen komen vervolgens in allerlei ruimtelijke verschijningsvormen voor, zoals pleinen, pocketparkjes, daken, gevels, oevers, binnentuinen etc.

Figuur 1. Hoge diversiteit in typen beplanting

Figuur 2. Stadsbiotopen, zoals o.a. daktuinen, parken en oevers

Dit is niet alleen gunstig voor de belevingswaarde, maar ook voor de biodiversiteit. We maken immers niet alleen een stad voor mensen, maar een verzameling stadsbiotopen. Een plek waar mens, plant én dier kunnen samenleven. Iedere plek (plein, dak, straat etc.) vormt een stadsbiotop met specifieke omstandigheden die voorwaarden voor leven herbergen. Voor de mens verschillende vormen van gebruik, voor planten groeiplaatsomstandigheden en voor dieren schuil-, nest en voedselgelegenheid. Die specifieke omstandigheden kunnen gemaakt worden door groen en water te integreren in het ontwerp van de openbare ruimte en het bebouwde gebied.

Leeswijzer:

Als eerst zal de aanleiding en de achtergrond van dit Groenplan toegelicht worden. Hierbij wordt ook de bestaande situatie in Verdi besproken. Vervolgens wordt de visie op vergroenen toegelicht en wordt ingegaan op de belangrijkste uitgangspunten. In hoofdstuk 4 wordt de aanpak besproken. Hierbij worden de verschillende soorten groenprojecten gepresenteerd. Vervolgens biedt hoofdstuk 5 inzicht in het participatie traject. Hier wordt onder meer ingegaan op de projecten waar bredere participatie georganiseerd wordt. Aansluitend gaan we in op het vervolg, wat gaat over de uitvoering en beheer. Het plan sluit af met de planning.

2. Aanleiding en achtergrond

2.1 Aanleiding

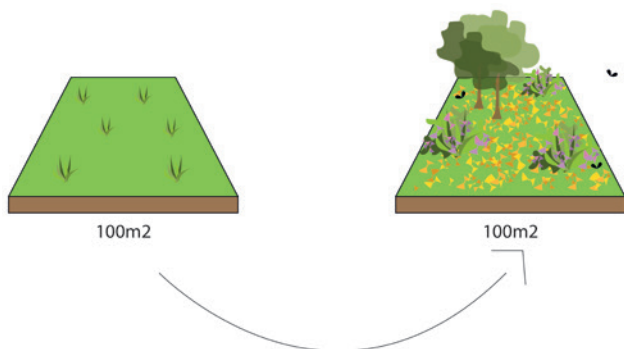
Bij de planvorming van Verdi zetten we in op vergroenen. Tijdens het participatietraject werden in veel gesprekken met de omgeving vragen gesteld over vergroenen: wat is vergroenen precies? Is dat het toevoegen van groen? Het gebied is al groen dus hoe ga je het groener maken? En hoeveel vierkante meter groen gaan jullie eigenlijk maken? Dit plan is bedoeld om deze vragen te beantwoorden en het vergroenen in Verdi concreter te maken. Daarnaast zijn we als gemeente niet de enige partij in het gebied. Er zijn verschillende bestaande partijen die we ook willen verleiden om te vergroenen.

Het Groenplan heeft drie functies.

- Het biedt kaders voor het toekomstig ontwerp van de openbare ruimte;
- Het zal dienen als een leidraad richting de ontwikkelaars en bestaande partijen met betrekking tot het vergroenen van hun kavels;
- Het document zal dienen om de omgeving te informeren over- en te betrekken bij de plannen voor groen in Verdi.

Naast het uitgebreide Groenplan is er een flyer opgesteld waarin de belangrijkste elementen uit dit document zijn samengevat.

In 2018 en 2019 is al veel opgehaald uit de omgeving door middel van verschillende participatiesessies. Ook zijn er een aantal onderzoeken uitgevoerd op het gebied van groen en water. Naast de specifieke onderzoeken voor Verdi is er ook geldend beleid voor groen en water in Amsterdam. Deze input, onderzoeken en beleidsdocumenten vormen de basis voor dit Groenplan.

Figuur 3. Vergroenen: van simpele grasstrook naar groenstrook met diverse beplanting

2.2 Participatie

Vanaf april 2018 zijn we met de omgeving in gesprek over de toekomst van Verdi. Eén van de belangrijkste thema's die telkens ter sprake komt, is het belang van groen. De groene uitstraling van het gebied wordt erg gewaardeerd en men wil dit graag behouden en waar mogelijk versterken. Bij het uitwerken van de plannen voor Verdi is de betrokkenheid van de omgeving erg belangrijk. Dit geldt natuurlijk ook voor het uitwerken van de plannen voor het groen. In dit document wordt ingegaan op wat we tot nu toe aan belangen hebben opgehaald wat betreft groen in Verdi, hoe deze een plek krijgen in de vergroening en hoe we de omgeving betrekken bij verdere uitwerking van plannen voor groen.

Vanuit de omgeving kwamen de volgende belangen voor wat betreft groen in Verdi het vaakst naar voren:

- Groen behouden, versterken en goed beheren;
- Behoud en versterk de verscheidenheid aan planten en dieren;
- Behoud en versterk het ruige groen karakter;
- Behoud en versterk de verbinding van groen op grotere schaal (Amsterdamse Bos, Nieuwe Meer);
- Groen om te spelen en sporten voor jong en oud;
- Groen inzetten om overlast en verloedering tegen te gaan;
- Waterhuishouding in het gebied op orde;
- Schoon zwembad;
- Een stem van bewoners en omgeving bij invulling groen.

Dan zijn er ook twee onderwerpen gerelateerd aan het groen waarbij de meningen uiteen lopen:

- Behoud Verdi als verborgen parel versus maak Verdi toegankelijk voor iedereen. Een deel van de betrokkenen ziet niets in het toegankelijk maken van het havengebied. Een ander deel vindt dat Verdi wel toegankelijk mag worden, zolang de balans tussen rust en drukte goed blijft. Ook zijn er betrokkenen die openstaan voor het toevoegen van voorzieningen: recreatieplekken aan het water, strandtentjes waar je (betaalbaar) kunt eten en drinken. Er is vrees voor meer hinder en zwerfvuil;
- Behoud flora en fauna in het Elzenbos, in combinatie met het belang om te kunnen genieten van dit natuurgebied. De meningen zijn verdeeld over de vraag of het Elzenbos gesloten moet blijven of mag worden opengesteld.

Naast bovengenoemde belangen die spelen op het gebied van groen in Verdi, zijn gedurende het participatietraject van de afgelopen jaren ook specifieke ideeën en wensen voor groen ingebracht door betrokkenen. Dit zijn:

- Sportas vergroenen;
- Verticaal groen op gebouwen en als geluidsscherm langs de A10;
- Natuurvriendelijke oevers;
- Museumtramlijn als onderdeel van vergroening;
- Groen talud Zuidasdok;
- Gebruiksgroen aan de Jachthavenweg;
- Kop Boeierspad strandje of zwemsteiger;
- Strook langs Boeierspad vergroenen;
- Meer groene plekken om te spelen, sporten en ontmoeten.

2.3 Onderzoeken

Ten behoeve van de ontwikkeling van Verdi zijn diverse onderzoeken uitgevoerd op het gebied van groen en water:

- Risico's en kansen natuur bij ontwikkeling Verdi, Zuidas Amsterdam: Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming;
- Bomen Effect Analyse, Deelgebied Verdi, fase 1;
- Quicksan bomen Deelgebied Verdi (noordwestelijke- en zuidelijke kwadranten), Zuidas Amsterdam;
- Quicksan water MER gebied Verdi;
- Natuur in Verdi;
- Rapport Waterdocument MER-gebied Verdi, Waterstudie deelgebied Verdi te Zuidas Amsterdam;
- Nader onderzoek MER Verdi Amsterdam, Soortgericht onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming;
- Mileueffectrapport;
- Technische schouw groenvlakken Verdi (inmeten en inspecteren).

Deze onderzoeken en de bevindingen die hieruit voortkwamen zijn verwerkt in dit Groenplan en worden ook meegenomen in de verdere uitwerking van de groenmaatregelen.

Dit geldt ook voor het bestaande beleid ten aanzien van groen, zoals Visie Zuidas en de Groenvisie 2020-2050.

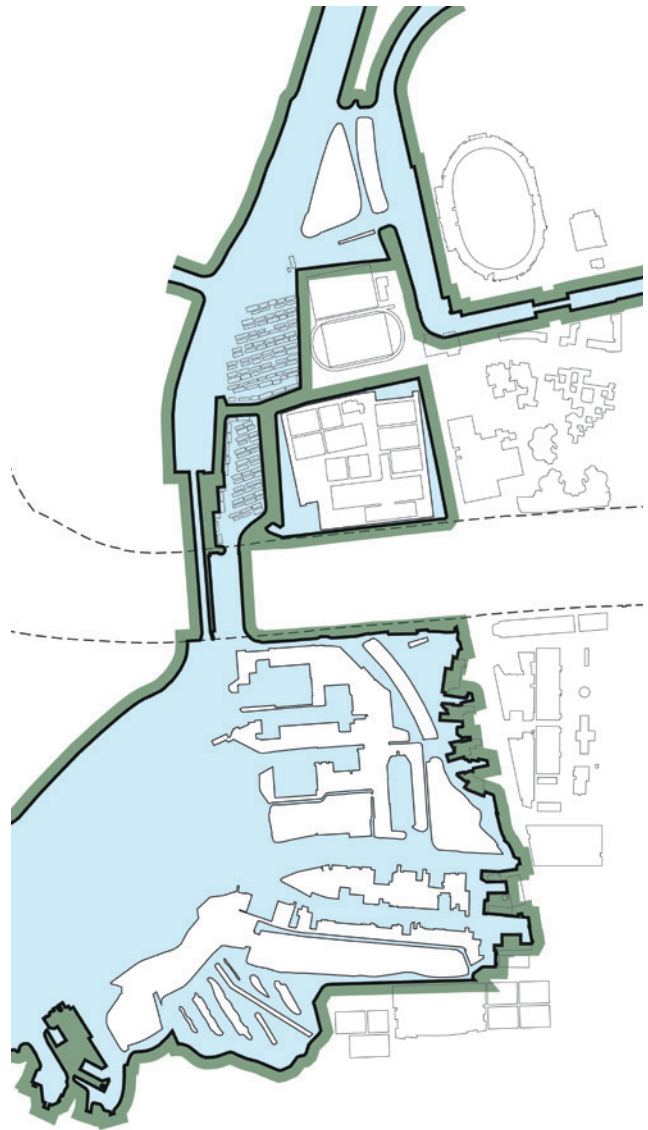
2.4 Ruimtelijke karakteristieken

Het gebied Verdi zoals we dat nu kennen, is door de tijd heen langzaam van kleur verschoten tot een verzameling gebieden met een sterk uiteenlopend karakter. Het gebied is de afgelopen honderd jaar getransformeerd en gegroeid naar een schakel tussen landschap en stad. Tot de ontwikkeling van het AUP (Algemeen Uitbreidings Plan, 1935) was het gebied onderdeel van het slagenlandschap, een niet ingepolderd veenlandschap. Het gebied werd als onderdeel van alle ontwikkelingen in de loop der tijd in noordzuidelijke richting doorkruist door de tramlijn en de Jachthavenweg en in oostwestelijke richting door de A10 en het IJsbaanpad. Verdi is hierdoor opgedeeld in oost en west en vervolgens in vier kwadranten met elk met hun eigen karakteristieken (zie figuur 4):

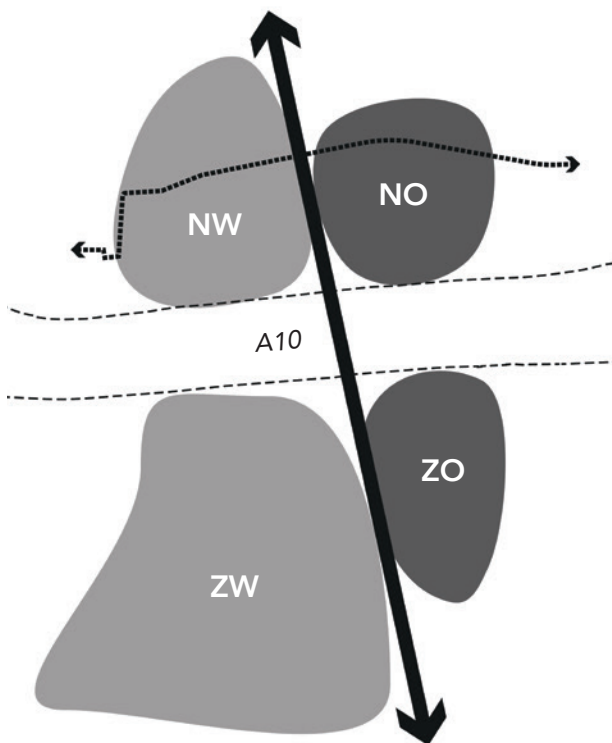
- **Noordoost:** Het Rijksmonumentale Burgerweeshuis (Aldo van Eyck) en Tripolis zijn in het noordoosten bepalend. Hier is sport in het karakter verweven door de Sporthallen Zuid en de bouw van het Amsterdam Olympic (sport)hotel. Verder zijn de Van Detschool en diverse maatschappelijke voorzieningen aan de noordzijde van het IJsbaanpad gehuisvest.
- **Noordwest:** Het gebied ten noordwesten van de A10 heeft een sportkarakter, dat is begonnen met de bouw van het stadion voor de Olympische Spelen van 1928 en de aanleg van een openluchtwembad. Dit werd versterkt door de aanleg van diverse sportvelden, een ijsbaan en doordat de eerste recreatieve functies hun plek innamen in het gebied. Tegenwoordig bevinden zich hier tennisbanen, voetbalvelden en een sintelbaan. Ook zijn er woonbootgebieden, waarvan de bewoners aan de oever van de Schinkel wonen.
- **Zuidoost:** Het gebied ten zuidoosten van de A10 wordt gekenmerkt door de bijzondere architectuur van Infinity (ook wel de 'schoen' genoemd). In dit gebied bevinden zich diverse kantoren, bedrijven en het Pompstation Waternet Amstelveenseweg. Dit stuk heeft een weinig publiek karakter en identiteit. Het is eerder zo dat het contrast met de omliggende gebieden dit stukje Verdi van de rest onderscheidt.
- **Zuidwest:** Het gebied ten zuidwesten van de A10 wordt gevormd door een bos- en waterrijk karakter. Hier liggen watersportverenigingen en is er diverse bedrijvigheid verbonden aan de watersport en (recreatieve) scheepvaart. Het jachthavengebied ligt achter vier kantoorpanden aan de Jachthavenweg grotendeels verscholen waardoor vergezichten over de Nieuwe Meer belemmerd worden.

Raamwerk van Verdi

Ruimtelijk gezien begrenzen het Piet Kranenbergpad en in het verlengde daarvan de Jachthavenweg de vier kwadranten en de verschillende identiteiten van het gebied. Tegelijkertijd is deze lijn/route de belangrijke drager van het gebied want hij verbindt de kwadranten met elkaar. De opdeling in oost en west en vervolgens in de vier kwadranten vormt het ruimtelijke raamwerk van Verdi. De oostkant heeft een hogere bebouwingsdichtheid dan de westzijde en relatief weinig groen, het water is gekanaliseerd (gracht/singel), de oevers zijn strak en de bebouwing heeft een grote maat en schaal (publieke functies, sport, kantoren en bedrijven). De westkant van Verdi is veel groener, kleinschaliger en waterrijker en wordt heel anders gebruikt. De A10 verdeelt de westkant nog weer verder in een noordelijk deel van cultureel en recreatieve enclaves voor park, sport en woonbootgebieden. Het zuidelijke deel bestaat uit kleinere eilanden, soms met dichtbegroeide oevers, soms met beschoeiing/kades en wordt voornamelijk gebruikt als jachthavengebied. Het gebruik en de verschillende functies binnen de kwadranten bekrachtigen het ruimtelijke raamwerk. Binnen dat raamwerk wordt het oosten gedefinieerd door de stedenbouw en infrastructuur. In het westen is Park Schinkeleilanden ruimtelijk gezien stevig en robuust; het zuidelijke Jachthavengebied bestaat uit eilanden, die ruimtelijk minder sterk zijn en waar onderling relaties missen.

Figuur 5. Land versus water

Figuur 4. Schema: Verdi in vier kwadranten

2.5 Identiteit en landschappelijke kwaliteit

De identiteit van het gebied bestaat uit grote contrasten in maat en schaal, verschillende soorten gebruik en verschillende snelheden per kwadrant. Er zijn ook verschillende typen groen in Verdi aan te wijzen; de bouwstenen waaruit het groene karakter en de landschappelijke kwaliteit zijn opgebouwd (zie figuur 6).

Groene voegen

De landschappelijke samenhang en groene identiteit worden in belangrijke mate aangebracht door de 'groene voegen' die vanaf de Nieuwe Meer langs de randen en oevers het gebied inkomen. De identiteit van dit groen bestaat uit water gerelateerde vegetatie, met het grondwater dicht onder het maaiveld. Ruimtelijk heeft deze begroeiing - in dit waterrijke gebied met eilanden - de werking van coulissen die diepte aanbrengen. Qua type begroeiing zijn de groene voegen robuust en eenduidig: bosplantsoen, heesters, (ruig) gras, riet en boombeplanting met vooral inheemse soorten met water minnende soorten zoals Wilg, Els en Berk. Het is het groen dat op buurt- en lokaal niveau van belang is maar ook betekenis heeft voor de natuur. De groene voegen zijn weliswaar beeldbepalend en robuust qua type groen, ze zijn tegelijkertijd kwetsbaar in maat en schaal. Het gaat soms om hele dunne flinters groen en niet aaneengesloten stukken groen en/of oevers. Bovendien houden de groene voegen bij het Piet Kranenbergpad/de Jachthavenweg op; ze trekken vanaf het water niet verder Verdi in. Dit type groen komt alleen voor in het westelijke deel en hoort meer bij het landschap dan bij de stad.

Stedelijk/cultureel groen

Een heel andere identiteit heeft het groen aan de oostkant van Verdi. Door de bebouwingsdichtheid is hier relatief minder groen dan in het westelijk deel. Bovendien heeft de vegetatie geen ruimtelijke relatie met water; er zijn hier geen oevers. Het groen dat hier voorkomt heeft een cultureel karakter, 'door mensenhanden gemaakt', een gemaakt landschap dat past bij de architectuur van de bebouwing. Ruimtelijk gezien gaat het om verschillende soorten grote bomen (1e grootte) in plantvakken met bodembedekkers, struikrozen, hagen, heesters en gras als onderbeplanting. Het gaat ook om bomen in verharding zoals langs het Skûtsjespad, of met een haag, zoals langs het Pramenpad. Langs het Burgerweeshuispad staan de bomen in plantvakken. Daarnaast komen er in dit gebied groepen bomen voor (veel verschillende soorten), die variatie en karakter geven. Dit groen heeft vooral betekenis op buurniveau en heeft betekenis voor de natuur, omdat deze bomen een positief effect hebben op de route voor vleermuizen naar de begraafplaats.

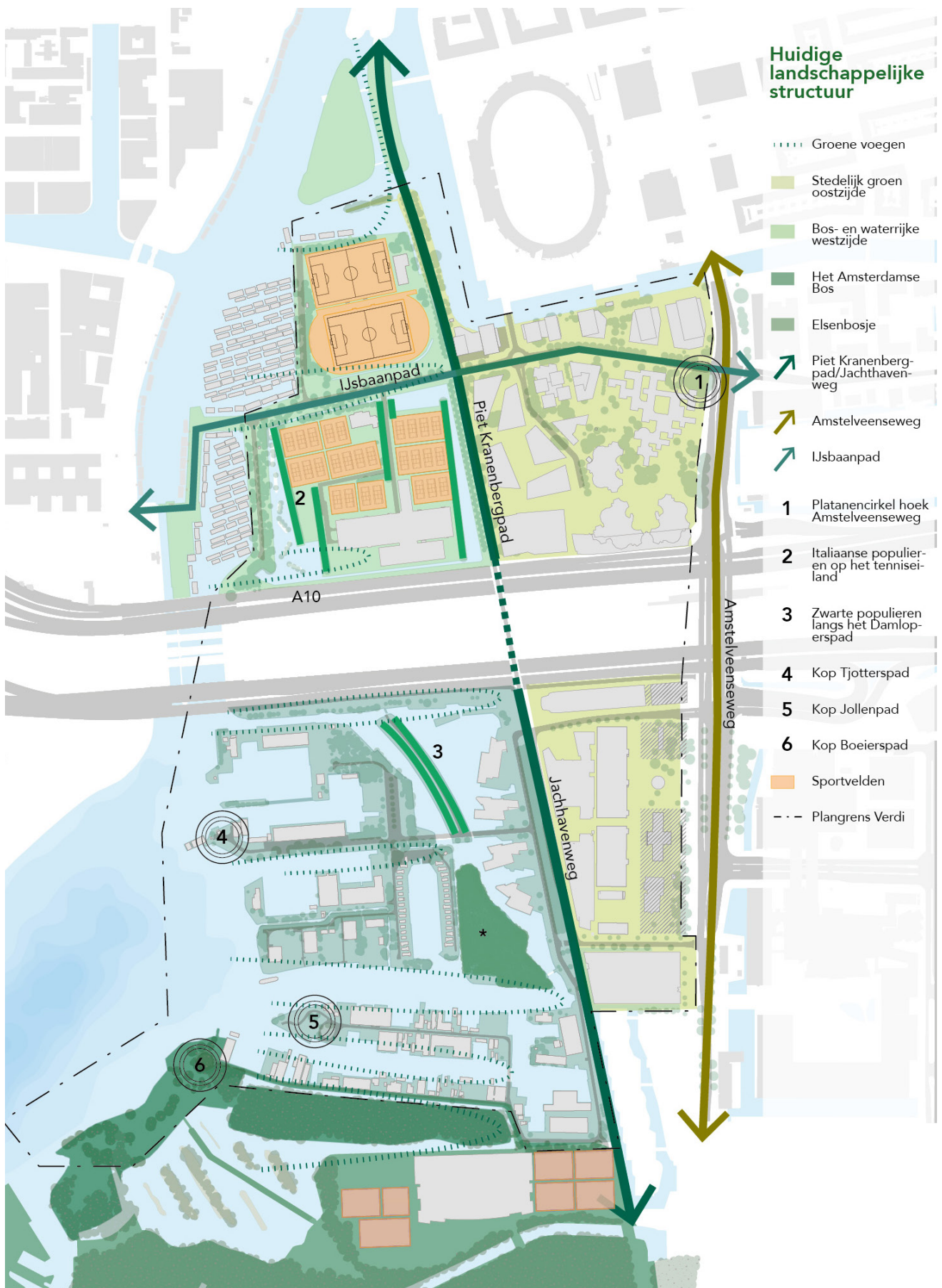
Tot slot is het glooiende maaiveld tussen het Burgerweeshuis en Tripolis beeldbepalend, als groene vloer gemodelleerd tussen de gebouwen.

Het Amsterdamse Bos

De Amsterdamse Bosscheg vormt een ander belangrijk aanknopingspunt voor de groene identiteit van het gebied, Verdi ligt daarmee direct aan het metropolitane landschap en vormt mede de kop van de scheg. Het Amsterdamse Bos is van belang voor de hele stad; vanuit de hele stad trekken mensen daar naartoe om te recreëren in het groen. Hoewel Verdi direct aan het Amsterdamse Bos ligt, voegt het bos eigenlijk niet veel toe aan de huidige groene identiteit van Verdi. Dat heeft alles met de routes te maken. De Jachthavenweg die leidt tot het Amsterdamse Bos legt hier geen duidelijk ruimtelijke relatie mee; men wandelt en fiets hier door een zone met veel loodsen, achterkanten en hekwerk. Weinig wijst erop dat je hier een groot en gevarieerd stadsbos nadert waar alle typen groen te vinden zijn.

Lange lijnen

De lange lijnen in het gebied vormen ook een kenmerkend type groen in Verdi. Een belangrijke lange lijn in het gebied is het Piet Kranenbergpad/Jachthavenweg: een groene route langs het water maar bovenal dé fietsroute vanuit de binnenstad naar het Amsterdamse Bos. De groene begeleiding van de route – peren en hagen ten noorden van de A10 en populieren langs de Jachthavenweg – is gevarieerd maar biedt mogelijkheden om te verbeteren/versterken. De potentie daarvoor ligt in het opvatten van de lijn als stadsrand, de overgang van landschap (westelijk deel) en stad (oostelijk deel), die kan worden versterkt. Ter hoogte van sportpark Zuid (tennis-eiland) begint voor fietsers en voetgangers een rommelige aaneenschakeling van al dan niet dichtbegroeid hekwerk, kantoren en achterkanten van gebouwen. Dit leidt tot een suboptimaal beleefbare/ sociaal veilige route. De Amstelveenseweg is de meest monumentale lange lijn in Verdi. Het verkeer bepaalt de identiteit van de weg veel meer dan het groen. Ook deze lange lijn is van belang op het niveau van de stad, maar dan vooral voor autoverkeer. Het IJbaanpad is een oostwestlijn over het historische tracé van de 'Zuidelijke Wandelweg'. Hier bestaat het groen deels uit het karakteristieke water gerelateerde groen maar meer richting het oosten verliest het die identiteit en wordt het meer versnipperd zonder sterk karakter. Desalniettemin is het een belangrijke route.

Figuur 6. Huidige landschappelijke structuur

2.6 Fysieke ondergrond

Vanuit de fysieke ondergrond zijn maaiveldpeilen en waterhuishouding bepalend voor de omstandigheden voor de groei van beplanting. Dit bepaalt hoe nat of droog het ergens is en dat is een belangrijke voorwaarde voor planten. In het oosten heeft ophoging van het maaiveld plaatsgevonden en zijn watergangen gedempt, ten behoeve van bebouwing. Hiermee is de samenstelling van de bodem veranderd. Voor Park Schinkeleilanden zijn watergangen gedempt en nieuwe gegraven. In het Jachthavengebied is de bodem nog het meest oorspronkelijk. In het westen is de beplanting daarmee het meest spontaan gegroeid, water gerelateerd en -minnend, vanwege de vele oevers. In het oosten is de beplanting aangeplant en bevat het een grote variëteit aan soorten, zie bijlage pagina 33.

Waterhuishouding

Verdi valt onder twee waterschappen. Alles ten noorden van het IJsbaanpad ligt in de Amstellandsboezem (waterschap Amstel Gooi en Vechtstreek) en heeft een peil NAP -0,40 meter (Amsterdams boezempeil). Alles ten zuiden van het IJsbaanpad en ten westen van de Amstelveenseweg maakt onderdeel uit van waterschap Rijnland en heeft een peil van NAP -0,60 meter (zomerpeil NAP -0,61 en winterpeil NAP -0,64), ook De Nieuwe Meer hoort hierbij. De waterpeilen tussen de twee gebieden en waterschappen verschillen ruwweg twintig centimeter van elkaar en worden van elkaar gescheiden door de Schinkelsluis en de verholten waterkeringen in het IJsbaanpad en de Amstelveenseweg.

Maaiveldhoogtes

Binnen Verdi komen uiteenlopende maaiveldhoogtes voor. Zowel de oostkant van Verdi als de noordoostelijke sporteilanden laten een uiteenlopend beeld zien in maaiveldhoogtes, het varieert van NAP +0,80 tot een ophoging voor het Infinity gebouw van NAP +1,75 en NAP +3,00 voor Tripolis. Bovendien is het maaiveld tussen het Burgerweeshuis en Tripolis glooiend vormgegeven, wat een karakteristiek beeld geeft. Ook de bebouwing in het noordoostelijke puntje van het plangebied Verdi, ten noorden van het IJsbaanpad, ligt op opgehoogd maaiveld. Binnen Park Schinkeleilanden liggen de voetbalvelden op NAP -0,15 aanmerkelijk lager en dicht bij het grondwater dan het tenniseiland dat op NAP +0,40 ligt. De maaiveldhoogtes van de eilanden van het jachthavengebied variëren van NAP -0,40 tot -0,20 en dat komt neer op een waterstand van 0,25 tot 0,45 meter beneden het maaiveldniveau, wat betekent dat het grondwater heel dichtbij is.

Problemen verschillen per kwadrant

De ondergrond en waterstructuur geven op verschillende plekken andere problemen: wateroverlast in de meer opgehoogde gebieden en slechte waterkwaliteit in het jachthavengebied. Zo kunnen in het jachthavengebied lozingen voorkomen die de waterkwaliteit verslechteren (bv. olie). Een aantal watergangen zijn dichtgeslibd of slecht onderhouden en stromen slecht door. Op deze plekken kan blauwalg voorkomen, net als in woonbootgebieden met doodlopende waterwegen. Na periode van hevige neerslag worden hier rioolozingen gedaan die een negatieve invloed kunnen hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het voetbaleiland en een aantal kritische locaties in het verstedelijkte gebied (rondom Infinity, de Amstelveenseweg ten zuiden van de A10 en het verharde maaiveld tussen Het Burgerweeshuis en Tripolis) zijn kwetsbaar voor wateroverlast omdat het regenwater op deze plekken niet goed kan infiltreren of weg kan stromen.

2.7 Beleidsstructuren voor groen

Binnen Verdi zijn op dit moment drie verschillende beleidsstructuren voor groen te onderscheiden (zie bijlage op pagina 35):

- Hoofdgroenstructuur (HGS), die bestaat uit de dichte bosopstanden aan de westkant van Verdi zoals het Elzenbosje en het groen langs het Damloperspad (corridor), op de kop van het Jollenpad en het Tjotterspad en de bosopstanden ten zuiden van het Boeierspad. Ook het groen aan de noordkant van de A10, dus het groen dat de sportvelden en woonbootgebieden omringd, behoort tot de HGS, waarbij de Jachthavenweg/IJsbaanpad dient als corridor.
- De ecologische hoofdstructuur bestaat uit een aantal lijnen in Verdi: het Elzenbosje en de boombeplanting van het Damloperspad en op het talud ten zuiden van de A10, de spoorbaandijk: een zone met schrale vegetatie op een zandig talud, dat zijn kwaliteit ontleent aan het feit dat het gebied niet wordt betreden. Tot slot valt ook het historische Jaagpad langs de Schinkel die via de Nieuwe Meersluis overgaat in de Jachthavenweg en het IJsbaanpad onder de ecologische hoofdstructuur: het gaat om boombeplanting, struweel en rietkragen.
- Ook de hoofdboomstructuur heeft een aantal lijnen door Verdi lopen: de bomenrijen langs het IJsbaanpad, langs de Jachthavenweg tot aan de A10 en de Platanen langs de Amstelveenseweg.

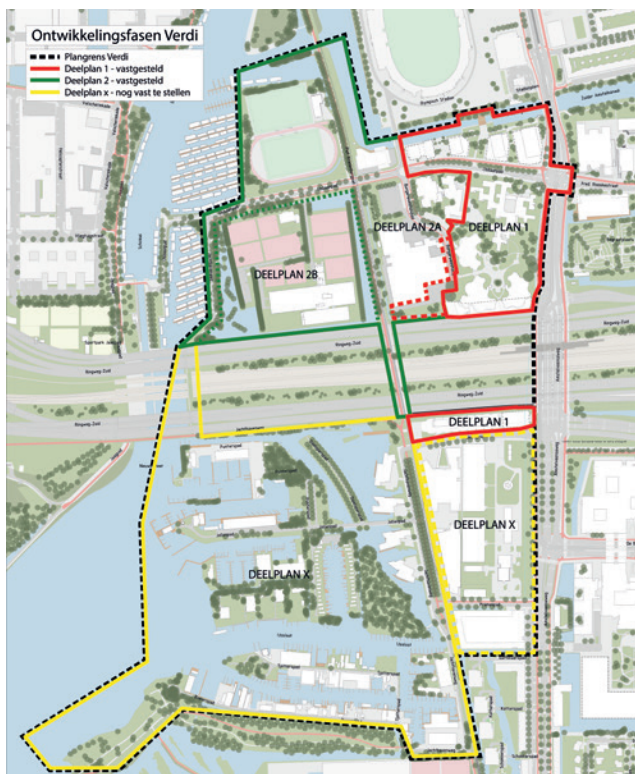
Wat valt op in deze verschillende structuren

Hoewel verschillende groen structuren elkaar deels overlappen vormen de onderdelen geen aaneengesloten geheel maar eerder geïsoleerde eenheden: de Hoofdgroenstructuur lijkt een grote groene zone, ten noorden van de A10 is dit echter een versnipperde structuur die wordt opgedeeld door de sportvelden en bijbehorende gebouwen. Ook ten zuiden van de A10 gaat het om geïsoleerde/versnipperde eenheden groen. De ecologische hoofdstructuur bestaat uit opgeknipte zones/lijnen die elkaar niet raken, ze zijn niet doorgaand maar worden afgesneden door de barrièrewerking van de A10. Hetzelfde geldt voor de hoofdboomstructuren in Verdi.

3. Visie op vergroenen

Met vergroenen wordt bedoeld: bestaand groen verbeteren, nieuw duurzaam groen (met een lange levensduur) toevoegen en het creëren van goede verbindingen/aansluitingen tussen de verschillende typen groen. Het verbeterde en nieuwe groen heeft kwaliteit en vergroot de bestaande diversiteit in type beplanting en plekken. Het groen draagt bij aan biodiversiteit, ecologische verbindingen en systemen en de beleving van groen. Vergroenen kan plaats vinden in de openbare ruimte, op (openbaar toegankelijk) privé/erfpachtterrein en op nieuwe- en bestaande gebouwen. Aangezien er in Verdi een verdichtingsopgave ligt, is het lastig om veel extra vierkante meters groen toe te voegen. Wel geeft de ontwikkeling van het gebied kansen om het nieuwe groen wat (terug) komt (in het noordelijk deel al ruim 10.000 m²) in te richten met veel diversiteit in type beplanting en plekken voor mens, plant en dier.

Verdi is opgedeeld in vier deelgebieden. Al deze gebieden bevinden zich in verschillende ontwikkelingsfase (projectbesluit, investeringsbesluiten). Dit document beschrijft alle ambities en plannen met betrekking tot groen voor alle vier de deelgebieden. Dit heeft onder meer tot gevolg dat sommige onderdelen, zoals Deelplan 1 (rood) en 2 (groen), in meer detail besproken kunnen worden dan delen die nog minder ver in het ontwikkelproces zijn. Voor deze delen zal een aanvulling komen ofwel in de vorm van een update van dit Groenplan of als onderdeel van het nog op te stellen investeringsbesluit.

Figuur 7. Deelgebieden Verdi

De belangrijkste uitgangspunten voor groen bij de verdere ontwikkeling van Verdi zijn:

- Behoud van het groene karakter door aan te sluiten bij bestaande beplanting en kwalitatief nieuw groen toe te voegen;
- Groenstructuur voor mens, plant en dier versterken door aan te sluiten bij de landschappelijke structuur, hoofdgroenstructuur, ecologische structuur en hoofdbomenstructuur;
- Verbeteren van de waterkwaliteit en het borgen van een prettig stadsklimaat;
- Creëren van gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde met het groen;
- Inspireren van ontwikkelaars en bestaande partijen met betrekking tot de ontwikkeling en het vergroenen van hun kavels.

Bij het bepalen van deze uitgangspunten zijn ook de belangen van de omgeving meegenomen. Hieronder wordt per gebied ingegaan op de visie, waarbij bovenstaande uitgangspunten bepalend zijn. Doordat de visie op het vergroenen van Verdi uitgaat van het behouden en verbeteren van de groene kwaliteiten en structuur, is de aanpak per gebied anders. Ten eerste wordt ingegaan op de visie op het Piet Kranenbergpad/Jachthavenweg en IJsbaanpad als cruciale groene ruimtelijke drager.

3.1 Groene verbinders

De lange lijn die wordt gevormd door het Piet Kranenbergpad en de Jachthavenweg raakt alle groene ambities en opgaven van Verdi. De potentie van deze lijn is groot als hoofdadere van de ruimtelijke structuur die de verschillende deelgebieden van Verdi met elkaar verbindt. Deze lijn zal robuuster ingericht worden met ruimte voor een verbeterde aaneengesloten groene zone met bomen. Door het ecologisch optimaal in te richten wordt het daarbij ook een belangrijke ecologische lijn. Ook voor de mens kan de potentie van de lijn beter benut worden door langs de lijn verblijfsplekken in het groen en aan het water te maken, met uitzicht op/contact met de Nieuwe Meer en Schinkel. Tevens kan de rol van de lijn als overgang van stad en landschap (stadsrand) verbeterd worden door dit ruimtelijk meer expliciet te maken. Hierbij kan gedacht worden aan het verminderen van het areaal verhard terrein, het op een juiste manier positioneren van de bebouwing langs deze lijn en de verbetering van de entree en toegang tot het Amsterdamse Bos.

Figuur 8. Schematische visiekaart

Een andere belangrijke route in het gebied is het IJsbaanpad als oostwest route die over de sluis in de Schinkel zigzagt. Deze route kent verschillende identiteiten. Aan de westzijde kan het IJsbaanpad als groene voeg versterkt worden met het karakteristieke water gerelateerde groen tot aan het Piet Kranenbergpad. Het oostelijke deel kan juist heel anders worden ingericht o.a. met beplanting die meer bij de hoge bebouwingsdichtheid past. Het IJsbaanpad kan zo in zijn geheel als groene route worden versterkt, terwijl het aansluit op de verschillende identiteiten van het oostelijke deel (stad) en het westelijke deel (landschap) met ander types groen en soorten beplanting.

3.2 De bos- en waterrijke westkant

Voor het jachthavengebied geldt dat er nog veel onduidelijkheid is over de mogelijkheden van ontwikkelingen, hier spelen diverse belangen die meegenomen worden bij het opstellen van een investeringsnota voor dit gebied. De visie op het groen in dit gebied is om de kwaliteit van het groen in dit gebied te verbeteren. Het groen heeft hier een specifiek karakter door de bijzondere overgangen van land en water, natuurvriendelijke oevers, bosplantsoen, heesters (ruig) gras, riet en boombeplanting met vooral inheemse (waterminnende) soorten zoals Wilg, Els en Berk en de bijzondere dubbele bomenrijen bij de Jachthavenweg en het Damloperspad. Hier zal op voortgebouwd worden om dit karakter te versterken. Tevens is de ambitie om de groene koppen van het Jollenpad, Tjotterspad en Boeierspad te verbeteren qua beleefbaarheid en ecologie. Niet alleen het groen, maar ook het water speelt in dit gebied een belangrijke rol. De ambitie is om in samenwerking met de beheerder van het water, Waterschap Rijnland, de waterkwaliteit te verbeteren door het toevoegen van bepaalde waterbeplanting en het verdiepen en vrijmaken van de kleinere watergangen.

Een andere belangrijke ambitie voor dit gebied is om de ruimtelijke relatie tussen Verdi en het Amsterdamse Bos te verbeteren. Dit kan de kwaliteit van het gebied als woon- en werkomgeving en de ecologie een impuls geven. Het Amsterdamse Bos kenmerkt zich o.a. door een ruimtelijk beeld van afwisseling van open en gesloten delen, landschappelijke waterpartijen, uitgebreid stelsel van gebogen paden en gevarieerde beplanting en is van grote betekenis voor het openbare leven in Amsterdam. De groene identiteit en beplanting van Verdi is heel anders dan het Amsterdamse Bos, en het is de ambitie om dit contrast sterker en ruimtelijk expliciet te maken. Hierbij kan gedacht worden aan het realiseren van een meer herkenbare entree en duidelijke begrenzing van het Amsterdamse Bos, het verbeteren van het verloop

en de materialisering van de fiets- en wandelpaden en het toevoegen van andere soorten bomen en planten. Ten noordoosten van de A10 is de ambitie om de groene voegen vanaf de Schinkel te versterken, als onderdeel van park Schinkeleilanden, met optimale land-water overgangen, natuurvriendelijke oevers, bosplantsoen, heesters (ruig) gras, riet en boombeplanting. Hierbij is het tevens de ambitie om Sportpark Zuid op Park Schinkeleilanden een meer parkachtige identiteit en inrichting te geven: een fijnmaziger raamwerk, meer variantie in beplanting en groen, met verbindingen naar het noordoostkwadrant, vanuit de drager Piet Kranenbergpad. Het gaat hierbij dus om meer variatie in groen maar ook toegankelijker voor een groter publiek.

3.3 De verstedelijkte oostkant

De oostkant van Verdi is nu zeer verstedelijkt. De visie is om hier het leefklimaat te verbeteren en nieuwe natuur (nieuwe habitats en beplantingstypes) die nog niet in Verdi voorkomen en die extra waarde toevoegen te realiseren. Hierbij kan gedacht worden aan de realisatie van groene park- tot tuinachtige omgevingen, de realisatie van een goede overgang tussen het groen van de nieuwe woonwijk met het groen van het Piet Kranenbergpad, het toevoegen van nieuwe stedelijke groene elementen zoals verticaal groen en groene daken, het groen een rol laten spelen in het bergen/afvoeren/opslaan van water, het realiseren van wadi's en het veranderen van bepaalde straatprofielen door het toevoegen van gestrooide bomen en culturele plantvakken met vaste planten. Tevens kan de kwaliteit van het huidige groen bij het Burgerweeshuis en Tripolis als 'gemaakt' landschap met het glooiende maaiveld en groepen bomen als beeldbepalend kenmerk versterkt worden en kunnen hier nieuwe typen beplanting aan toegevoegd worden.

Figuur 9. Van binnen (Verdi) naar buiten (Nieuwe Meer)

Figuur 10. Van buiten (Nieuwe Meer) naar binnen (Verdi)

4. Aanpak: Hoe maken we het groen?

In de vorige hoofdstukken is ingegaan op de bestaande groenstructuur en de visie voor het gebied. Dit tezamen vormt het groene raamwerk van Verdi. Binnen dit raamwerk komen verschillende thema's (o.a. uit divers stedelijk beleid) samen. Hieronder wordt ingegaan op hoe de kwaliteit van het groen en water in Verdi verbeterd kan worden voor de mens, het klimaat en de biodiversiteit. Dit zijn alle drie belangrijke elementen voor de inrichting van de openbare ruimte die goed samen kunnen gaan maar waar soms ook tussen gekozen moet worden. De keuze bij mogelijke tegenstrijdige ruimteclaims of uitgangspunten zullen bij de uitwerking van de verschillende openbare ruimte plannen tegen elkaar afgezet worden. Hieronder wordt per onderdeel (mens, klimaat en biodiversiteit) ingegaan op waar en hoe we het groen willen verbeteren.

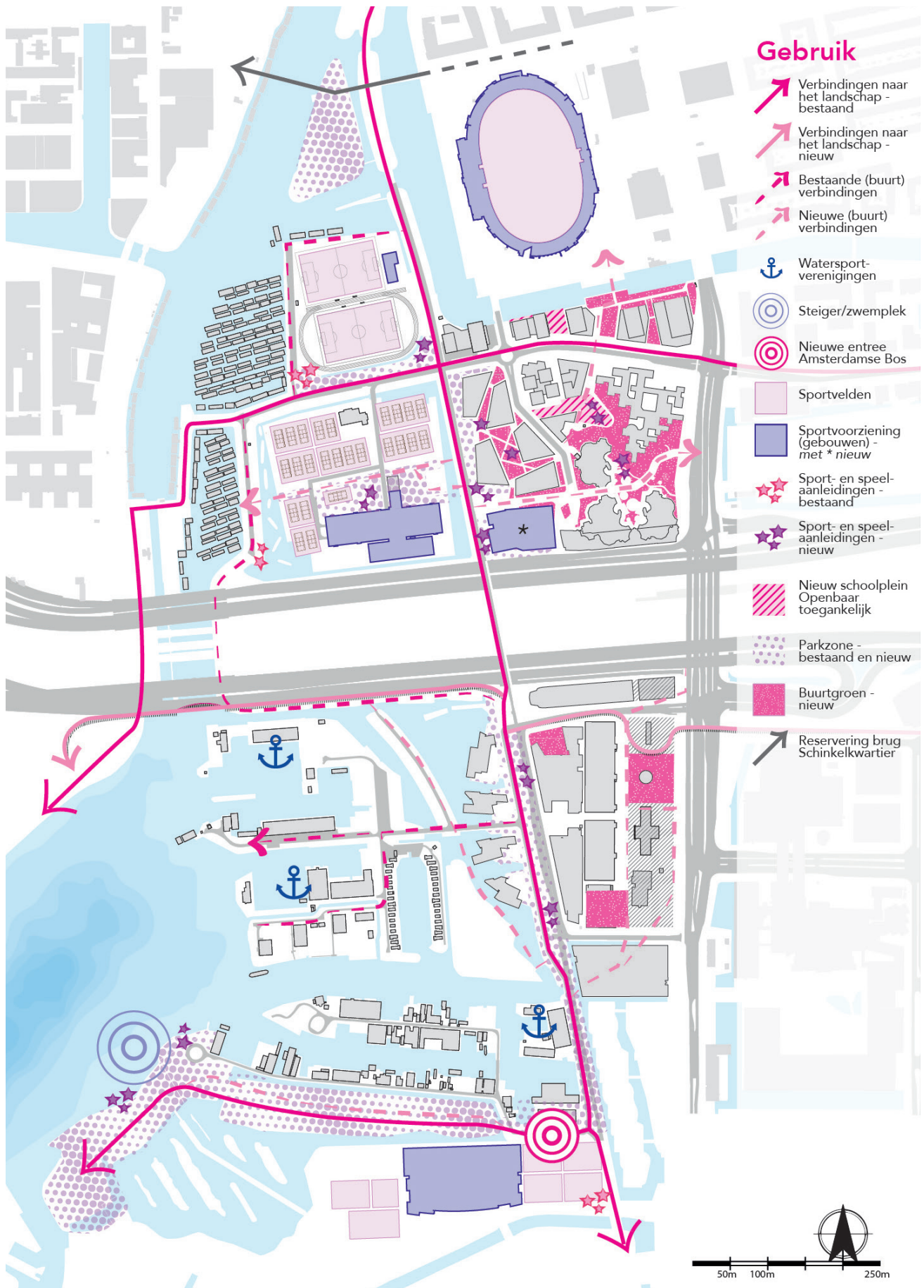
4.1 Verbeteren van het groen voor de mens

De mens heeft groen nodig om te verblijven, ontmoeten, sporten, spelen en bewegen, tuinieren etc. Het gaat om rustige en drukke plekken en verbindingen met bijbehorende voorzieningen en aanleidingen (voor spelen, sporten, verblijven etc.). Hieronder wordt ingegaan op hoe het groen in Verdi specifiek voor de mens verbeterd zou kunnen worden, de kaart laat zien waar deze mogelijkheden gezien worden.

- *Verbindingen naar het landschap*
Verdi is de plek waar het landschap en de stad elkaar ontmoeten. De plek tussen het Vondelpark en het Amsterdamse Bos, waar je actief en rustig kunt verblijven in het bos en aan het water. Door Verdi loopt het Piet Kranenbergpad/ Jachthavenweg (Sportas) als belangrijke verbinding voor heel de stad naar deze plekken, ook de nieuwe fietsverbinding over de Schinkel geeft aanleiding tot een rondje Nieuwe Meer. Meer ruimte voor de fiets is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Deze verbinding kan meer waarde krijgen door het toevoegen van verblijfskwaliteit in de vorm van groene inrichting, plekken en/of functies.
- *Verbindingen in de buurt*
Ook verbindingen die als hardloopprondjes of ommetjes worden gebruikt zijn van groot belang in het netwerk van de stad. Deze verbindingen zijn slechts voor voetgangers en zijn rustiger ingericht dan de verbindingen naar het landschap. Hierdoor kunnen ze ook dienen als belangrijke verbindingen voor dieren.
- *Nautisch karakter*
Het Jachthavengebied en de Nieuwe Meer kennen een nautisch karakter. Zo zijn waterrecreatie en watersport belangrijke thema's. Dit biedt ook kansen

voor grootschaliger gebruik voor alle Amsterdammers zoals openbare zwemplekken. Het vergroten van de zichtbaarheid en toegankelijkheid zijn hierin de sleutel tot succes. In Verdi ontstaat zo een nieuwe entree naar het Amsterdamse Bos en de Nieuwe Meer.

- *Sport*
Een andere belangrijke karaktereigenschap van Verdi is sport. Hierbij is een verdeling te maken tussen voorzieningen en aanleidingen (gebouwd en in de openbare ruimte). Sportpark de Schinkel, Sportpark Zuid en de Sporthallen Zuid zijn voorbeelden van voorzieningen en worden met elkaar verbonden middels de Sportas (waar ook een ambitiedocument voor is opgesteld). Deze worden door veel mensen (ook buiten Verdi) bezocht en gebruikt. Aanleidingen voor sport zoals (openbare) toestellen, jeu de boules, pingpong of trapveldjes dienen meer een functie voor de buurt.
- *Spelen*
Er zijn verschillende speelplekken voor verschillende doelgroepen gewenst. Dit kunnen openbare speelplekken zijn maar ook schoolpleinen. De schoolpleinen in de buurt zijn (deels) openbaar toegankelijk en dragen bij aan de 'speelstructuur' in de wijk.
- *Voedsel*
Langs het Piet Kranenbergpad staat een dubbele bomenrij Callery-peren. Onderzocht wordt hoe vruchtdragende soorten langs de lange lijnen een plek kunnen krijgen.
- *Tuinieren*
Aan het Piet Kranenbergpad langs de Museumtramlijn ligt ook de Groenlijn (recreatie- en nutstuinen). Onderzocht wordt naar welke plek binnen Verdi de tuinen tussen de A10 en het Piet Kranenbergpad verplaatst kunnen worden.
- *Parkzone*
De parkzones liggen langs de drukke langzaam verkeersverbindingen en worden bezocht door mensen uit, maar ook buiten het gebied. Hier zijn veel aanleidingen voor verblijven, ontmoeten, sporten, spelen, zwemmen, tuinieren etc.
- *Buurtgroen*
Verdi biedt aanleidingen voor gebruik voor alle Amsterdammers, maar het wordt en ook een woonbuurt met plekken die voor de buurt bedoeld zijn. Denk aan de groene 'binnenwereld' in de nieuwe woonbuurt, welke voor bewoners een belangrijke rol speelt in de sociale cohesie. Het buurtgroen dient als een belangrijke functie als verlengde huiskamer.

4.2 Verbeteren van het groen voor het klimaat

Klimaat is essentieel in de doelstelling van Amsterdam om een duurzame stad te zijn voor nu én voor de generaties na ons. Voor klimaatopgaves zoals brandstof- en elektriciteitsverbruik kijken we vooral naar de gebouwde omgeving. Voor een aantal klimaatopgaves biedt de groene openbare ruimte kansen, denk aan toenemende neerslag en temperatuurstijging (droogte, hittestress). De wateropgave zit in het opvangen, bergen en afvoeren van water. Groen en water zorgen ook voor verkoeling op warme dagen. Hieronder wordt ingegaan op hoe het groen in Verdi specifiek ten behoeve van het klimaat verbeterd kan worden. In de kaart is te zien waar we mogelijkheden voor deze verbeteringen zien.

- *Waterkwaliteit*

In Verdi is naast groen ook veel water aanwezig. De waterkwaliteit in Verdi kan vergroot worden (met name in het Jachthavengebied, rondom het Elzenbosje en Sportpark Zuid) door het verbeteren en aanleggen van natuurvriendelijke (en toegankelijke) oevers, het verdiepen en het weghalen van opgaande begroeiing langs oevers voor meer bezonning van de kleinere watergangen door het verwijderen van slib en blad. Dit zal in samenwerking met het verantwoordelijke waterschap, Waterschap Rijnland, opgepakt worden. Het waterlichaam De Nieuwe Meer heeft een belangrijke (verkoelende) functie voor onze stad.

- *Waterberging*

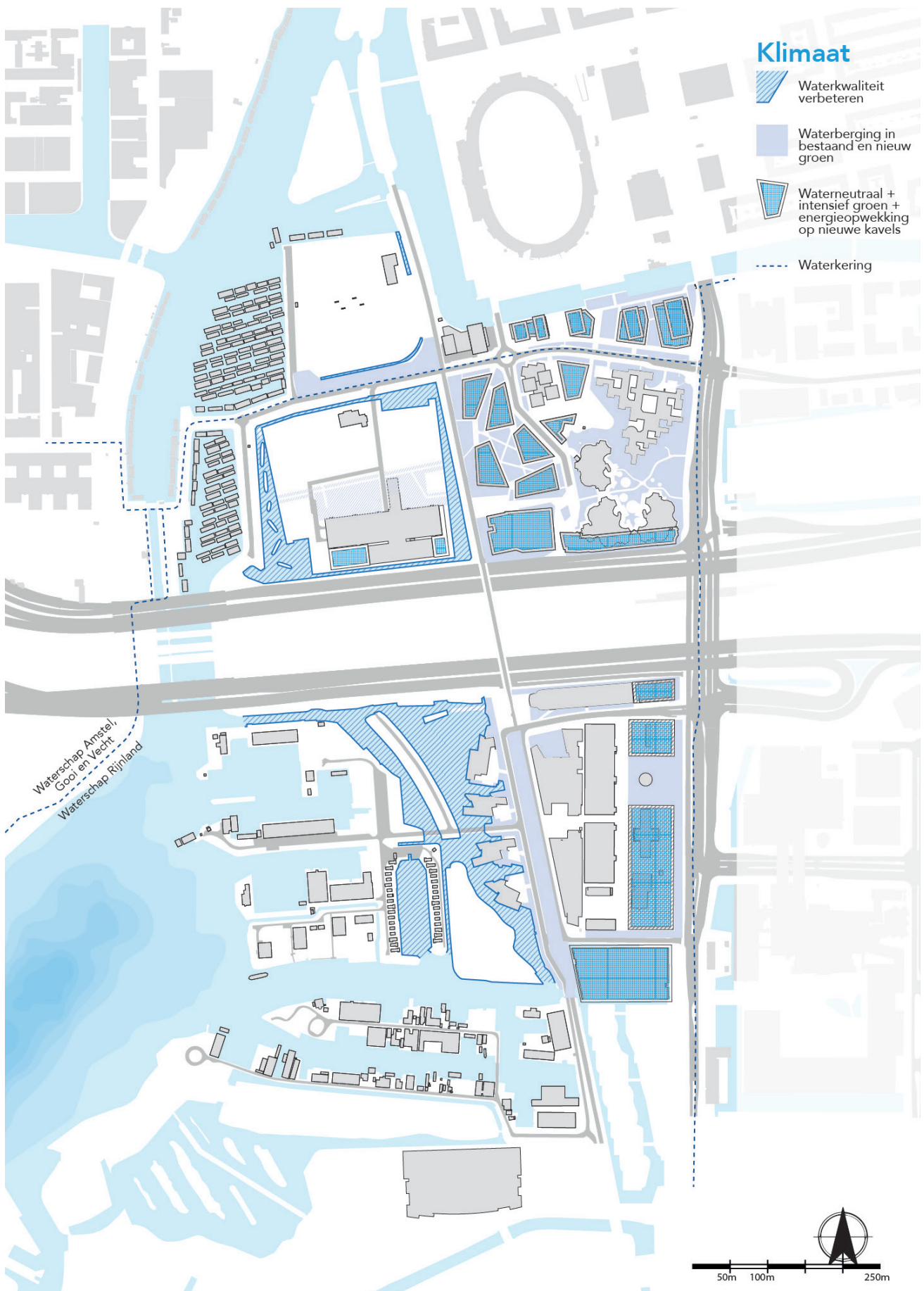
Binnen het buurtgroen is ruimte voor waterberging. Aangezien het bergen niet altijd noodzakelijk is voor de wateropgave ligt hier een kans om het water gebruiks- of belevingswaarde te geven in de vorm van zichtbare verblijf-, sport- of speelaanleidingen. Dit kan tevens de biodiversiteit vergroten en een verkoelende werking voor de buurt hebben.

De kavels die nog bebouwd gaan worden, hebben de eis om waterneutraal te zijn. Dat wil zeggen dat het water dat op de kavel valt, ter plekke moet worden opgevangen, vastgehouden en vertraagd afgevoerd moet worden. Het water kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor huishoudelijk gebruik (toilet doorspoelen, wasmachine etc.), de planten te bewateren of als regenwatervijver ten behoeve van biodiversiteit.

- *Hittestress*

Om de hittestress te verminderen worden veel bomen (terug) geplant om koele, schaduwrijke plekken te creëren als afwisseling op (zit)plekken in de zon. Voor kavels die nog bebouwd moeten worden is het uitgangspunt om op de gebouwen op het hoogste dak niveau, maar ook bovenop het niet bebouwde

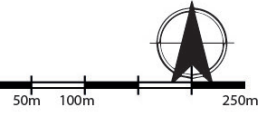
deel van de begane grond intensief en hoogwaardig groen toe te passen. Ook dit draagt bij aan verkoeling. Daarnaast is duurzame energieopwekking (met name zonnepanelen) ook van belang om energie neutrale gebouwen te realiseren. Hierbij moet een goed overwogen beslissing per kavel worden genomen welke duurzaamheidsmiddelen worden ingezet.

Klimaat

- Waterkwaliteit verbeteren
- Waterberging in bestaand en nieuw groen
- Waterneutraal + intensief groen + energieopwekking op nieuwe kavels
- Waterkering

Waterschap Amstel,
Gooi en Vecht
Waterschap Rijnland

4.3 Verbeteren van het groen voor de biodiversiteit

Biodiversiteit betekent het aantal levensvormen (dier en plant) en de diversiteit in verscheidenheid ervan in een bepaald gebied. Voor veel dieren en planten stijgt de noodzaak zich binnen het stedelijk klimaat te handhaven. Verdi wordt niet voor één specifieke doelsoort ingericht, maar het streven is een goed leefklimaat te maken voor een diversiteit aan plant- en diersoorten. Hierbij wordt natuurlijk wel gekeken naar reeds voorkomende soorten en hoe we deze in het gebied kunnen houden. Hieronder wordt ingegaan op hoe het groen in Verdi specifiek ten behoeve van de biodiversiteit verbeterd kan worden. Plant en dier spelen hier een grote rol. In de kaart is te zien waar we mogelijkheden voor deze verbeteringen zien.

- *Groene ecologische verbindingen over land, water en in de lucht*

De onderdoorgangen van de A10 zijn cruciale missende schakels in het ecologische netwerk. Door deze verbindingen in te richten als faunapassages en deel uit te laten maken van een doorgaande groenstructuur kunnen ze van betekenis zijn voor de biodiversiteit (o.a. vissen en vleermuizen). Een andere belangrijke schakel in de Noord-Zuidverbinding is het stuk tussen Watersportvereniging de Schinkel en Amstelpark Tennisclub. Hier ligt een kans om een meer robuuste groenstructuur te maken ten behoeve van de biodiversiteit. Ook zijn er meerdere oost-westverbindingen te vinden én te realiseren naar Zuidas. Door het toevoegen van bomen en opgaand groen, ontstaan vliegroutes voor vogels en vleermuizen. Ook de eekhoorn zal hier waarschijnlijk gebruik van maken.

- *Waterkwaliteit*

Een van de belangrijkste maatregelen om de biodiversiteit te vergroten is het benutten van mogelijkheden om de land-water verbinding te verbeteren als ook de waterkwaliteit. Hierbij kan gedacht worden aan de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het eventueel plaatselijk verwijderen van slib en blad en het zo veel mogelijk voorkomen van oeverbeschoeiing.

- *Ontoegankelijk groen*

Het Elzenbosje is uniek vanwege de spontane natuur die je hier vindt. Niet zozeer de soorten die hier zitten, maar dat er binnen een stad ruimte is voor 'echte natuur'. Hier mogen bomen omvallen er hoeft geen rekening te worden gehouden met medegebruik, dus er is geen noodzaak voor 'tuinieren of beheer'. Het advies uit de notitie 'Natuur in Verdi' (juli 2019, Tauw) is om het Elzenbosje ontoegankelijk te houden met eventueel een wandelroute eromheen (boardwalk, trekveer) zodat er wel beleving mogelijk is. In het

verdere participatietraject voor het gebied wordt het wel of niet toegankelijk maken van het Elzenbosje verder besproken met de omgeving en experts. De oevers van de slangeneilandjes zijn beschoeid en daardoor niet toegankelijk. Deze zijn geschikt als rustplaats voor de ringslang, maar er zijn geen geschikte voortplantingsplaatsen aanwezig. Met enkele kleine aanpassingen bieden ze veel kansen om de biodiversiteit te vergroten.

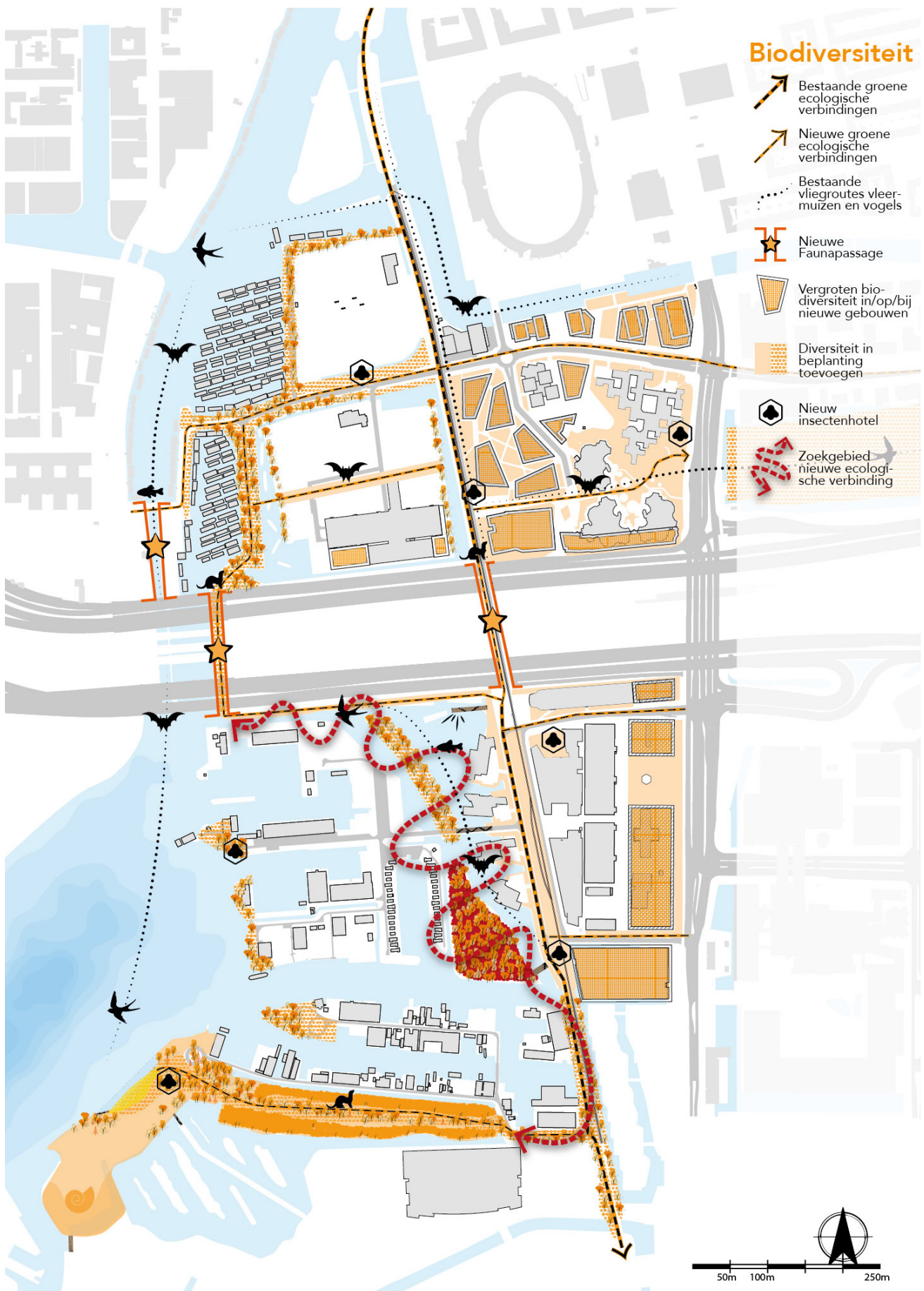
- *Vergroten biodiversiteit in/op/bij gebouwen.* Bij de sloop, renovatie of transformatie van gebouwen wordt rekening gehouden met mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen. De ontwikkelende partij licht in hun plan toe hoe zij omgaan met natuur inclusief bouwen. Bij het voorlopig en definitief ontwerp van een gebouw moet een Groenplan aangeleverd worden waarin tenminste is uitgewerkt op welke wijze, met welk doel en met welke beplanting groen wordt gerealiseerd op de kavel. Dit kan in de vorm van tuinen, binnenterreinen, gevels en daken. Niet alleen de flora is van belang maar ook de fauna. Voor verdere uitwerkingen liggen er grote kansen in het toegankelijk en meer divers maken van het Waternet terrein (nu te veel gazon). In de opvolgende investeringsnota('s) zal de samenwerking gezocht worden met kavel- en gebouweigenaren voor het vergroenen van de bebouwde omgeving. Voor kavels die nog bebouwd moeten worden is het uitgangspunt om op de gebouwen op dakniveau, maar ook bovenop het niet bebouwde deel van de begane grond intensief en hoogwaardig groen toe te passen. Dit betekent dat het groen aantrekkelijk moet zijn, moet bijdragen aan de biodiversiteit en bruikbaar en toegankelijk moet zijn.

- *Biodiversiteit in begroeiing*

Insecten staan aan de basis van de voedselpyramide; waardplanten. Ecologisch beheer en inheemse begroeiing zijn hiervoor de basis. Door bijvoorbeeld meer voedselbomen aan te planten zullen er meer kleine knaagdieren voorkomen. Dat is weer goed voor de bunzing, wezel en hermelijn. Door te kiezen voor diversiteit in aanplant en in het beheer wordt de diversiteit in dieren en insecten groter.

- *Invasieve exoten*

In stedelijke gebieden, zoals Verdi, komen veel planten voor die hun oorsprong buiten Nederland hebben. Exoten kunnen een grote toegevoegde waarde hebben, omdat ze bijvoorbeeld prachtig bloeien of goed tegen het stedelijke milieu bestand zijn. Sommige exoten gedijen hier zo goed dat ze zich sterk vermeerderen. Wanneer ze hierdoor inheemse planten wegconcurreren - en daarmee natuurlijke habitats bedreigen - hebben we het over invasieve exoten. De Japanse duizendknoop en de

Biodiversiteit

- Bestaande groene ecologische verbindingen
- Nieuwe groene ecologische verbindingen
- Bestaande vliegroutes vleermuizen en vogels
- Nieuwe Faunapassage
- Vergroten biodiversiteit in/op/bij nieuwe gebouwen
- Diversiteit in beplanting toevoegen
- Nieuw insectenhotel
- Zoekgebied nieuwe ecologische verbinding

reuzenberenklauw zijn invasieve exoten die zich ten koste van de biodiversiteit stevig uitbreiden. Momenteel wordt onderzoek uitgevoerd naar de beste methode om de Japanse Duizendknoop te bestrijden.

- *Verlichting (in het algemeen)*

Waar mogelijk geen of adaptieve verlichting toepassen, zodat het donker is als dat kan: gunstig voor het bioritme van veel soorten zoals vleermuizen en grondgebonden soorten (inclusief de mens).

4.4 Deelprojecten

Bovenstaande leidt tot onderstaande groene deelprojecten. Grofweg zijn deze deelprojecten te verdelen in vier soorten opgaven:

- *Concrete plannen waarbij het gaat om het vergroenen van de bestaande situatie.*
Deze deelprojecten vragen om een herinrichting van de bestaande openbare ruimte. Het gaat hier bijvoorbeeld om een ingreep in beheer, het 'opschoneren' van het groen of het toevoegen van beplanting/bomen aan het bestaande groen.
- *Plannen in de (nabije) toekomst waar het gaat om het vergroenen van de nieuwe situatie.*
Dit betreffen deelprojecten die door de ontwikkeling van Verdi om een totale herinrichting van de openbare ruimte vragen.
- *Nader te verkennen plannen.*
Voor het zuidelijk deel van Verdi moeten nog investeringsnota('s) worden opgesteld. Ook deelplan 2b moet nog verder uitgewerkt worden in samenwerking met de zittende partijen. Er is in deze deelgebieden al wel een aantal deelprojecten te benoemen, maar in de verdere uitwerking zal hier meer precisie in komen.
- *Plannen van externe partijen waarbij het gaat om het vergroenen van eigen terrein.*
Dit betreffen plannen waarbij de gemeente niet de leiding heeft, maar wel in samenwerking met partijen kijkt hoe het maaiveld, de gevels en de daken zo groen mogelijk ingericht kunnen worden aan de hand van de ambities uit het Groenplan.

Door de Groenprojecten in heel Verdi neemt het areaal groen niet af, ondanks de verdichting. Dit is exclusief het groen dat gerealiseerd wordt op muren en daken.

Bomen

De inzet binnen heel Verdi is om zoveel mogelijk bomen te behouden door deze mee te nemen in de nieuwe opgaven en indien nodig binnen het gebied te verplaatsen. Behoud en versterking van het groene karakter van het gebied is het best gebaat door behoud van (bijzondere) boomclusters en versterking door nieuwe aanplant of het vrijstellen

van duurzame boomsoorten op markante locaties in de nieuwe plannen. Enkel wanneer een boom de ontwikkeling van woningen, voorzieningen en kantoren in de weg staat en niet op die plek behouden kan worden zal deze verplaatst of gekapt worden. Dit wordt gedaan aan de hand van de uitkomsten van de BoomEffectAnalyse (BEA) die voor Deelplan 1 is opgesteld. Hierin is per boom in kaart gebracht wat de status van de boom is. Tevens is in kaart gebracht welke bomen en bomenclusters behoudenswaardig zijn. Op de ontwikkeling van Verdi is ook het Herplantfonds Zuidas en het Plan voor een Groene Zuidas van toepassing. Bij de uitvoering van de plannen wordt samen met boomexperts van de gemeente ervoor zorg gedragen dat zo min mogelijk bomen gekapt worden en indien er wel een boom gekapt moet worden deze op de juiste manier gecompenseerd wordt.

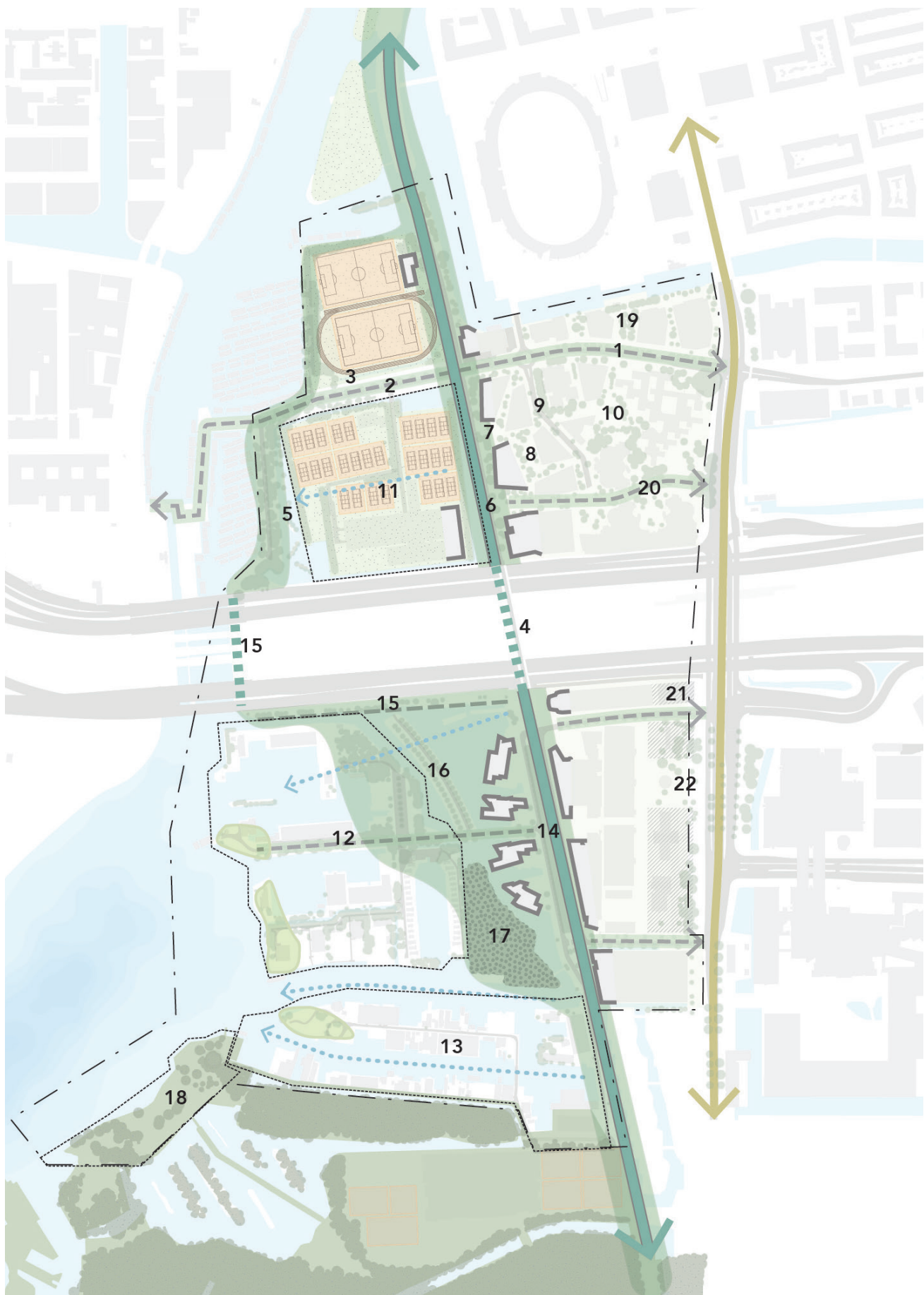
Concrete plannen waarbij het gaat om het vergroenen van de bestaande situatie

1. IJsbaanpad Oost

Planning: Na 2030

Het IJsbaanpad is onderdeel van een belangrijke oostwest (fiets)verbinding tussen de Amstel en de Schinkel. Daarnaast is het de enige toegangsweg naar het noordelijke deel van Verdi, waarbij de omvang van het (auto)verkeer naar mate je verder richting het westelijk deel gaat, steeds minder wordt. Het profiel kan worden opgedeeld in twee delen: van het kruispunt Amstelveenseweg tot aan het Piet Kranenbergpad (oost) en van het Piet Kranenbergpad tot aan de Jachthavenweg (west).

Er is gekeken naar een zo continu mogelijke aansluiting op de Fred Roeskestraat in de vorm van een brede groenstrook met bomen, heesters en vaste planten. De bestaande bomen zijn van oorsprong niet bedoeld als straatbomen in verharding, wat de groei niet ten gunsten komt. De bomen zijn niet van dusdanige waarde om ze te behouden, dus zullen deze worden gekapt en vervangen door nieuwe bomen van andere soort(en). Aan de zuidzijde van het IJsbaanpad Oost gaat het met name om het aanvullen van de onder beplanting. Er is een kleinschalige nieuwe inrichting die samenhangt met de nieuwbouw van de van Detschool. Hier kunnen ook nog een paar nieuwe bomen in het groen geplant worden. In het tweede deel vanaf de rotonde tot het Piet Kranenbergpad is ruimte voor een groene middenberm en waarschijnlijk een drietal bomen (waarvoor nog proefsleuven gegraven moeten worden) aan de noordzijde. Deze soorten zullen aansluiten bij de westzijde. Aan de zuidzijde ontstaat een breed trottoir (met beperkte ruimte voor bomen vanwege de hoeveelheid kabels en leidingen). Hier komt een brede groenstrook met vaste planten en heesters.

2. IJsbaanpad West

Planning: 2024

In het westelijk deel van het IJsbaanpad loopt de middenberm nog gedeeltelijk door om een extra veilige en overzichtelijke oversteek te maken voor het kruisende Piet Kranenbergpad. De bomen aan de noordzijde worden gehandhaafd en de bomen aan de zuidzijde van de weg worden herplant, deze zijn reeds gekapt. Ook is hier plek voor onderbeplanting bij de bomen. Ook de Jachthavenweg ten noorden van de A10 (nr. 2 t/m 32) valt hieronder, die volgens Puccini zal worden heringericht.

3. Parkstrook ten zuiden van Arsenal

Planning: 2023

De brede grasstrook ten noorden van het IJsbaanpad wordt met een kleine sloot van sportpark Arsenal gescheiden. Er is weinig diversiteit aan beplanting. Nieuwe bomen zijn hier helaas niet mogelijk door de aanwezigheid van belangrijke kabels en leidingen in de ondergrond. Wat wel mogelijk is, is ander hoogwaardig groen zoals vaste planten en heesters met plekken om te spelen, sporten en verblijven. Dit is mogelijk nadat er zekerheid is over de noodzaak om hier eventueel extra parkeerplaatsen te realiseren.

4. Faunapassage Piet Kranenbergpad

Planning: 2023

Met de nieuwe inrichting van de onderdoorgang van het Piet Kranenbergpad in 2015 is de bestaande faunapassage niet teruggebracht. Door een kleine ingreep kan deze faunapassage hersteld worden bij deze onderdoorgang. Onderzocht wordt of in verband met de werkzaamheden aan Zuidasdok, deze maatregel tijdelijk en later definitief zal zijn of meteen in één keer definitief gemaakt kan worden.

5. Slangeneilandjes

Planning: 2023

Opknappen slangeneilandjes als ecologische eilandjes in het gebied. Deze zijn nu niet goed toegankelijk voor de slangen, waarvoor deze eigenlijk bedoeld zijn. Tevens zijn er geen goede voortplantingsplaatsen, die zullen worden aangebracht.

6. Herplaatsen tuinen Groenlijn

Planning: 2023

De tien zuidelijke tuinen van de Groenlijn liggen op de plek waar de nieuwe openbare ruimte voor de nieuwe Sporthallen Zuid en woonwijk voorzien is. Het streven is om deze tuinen binnen Verdi een nieuwe locatie te geven.

Plannen in de (nabije) toekomst waarbij het gaat om het vergroenen van de nieuwe situatie

7. Parkstrook langs Piet Kranenbergpad

Planning: Na 2030

Met de komst van de woonwijk transformeert het Piet Kranenbergpad zich van smalle groenverbinding naar brede groene parkstrook met een diversiteit in beplanting en plekken om te spelen, sporten en verblijven. In deze parkstrook speelt de opgave van het herschikken van de tuinen van de Groenlijn en het veilig inpassen van het spoor van de Museumspoorlijn.

8. Binnentuin woonbuurt

Planning: 2029

De binnentuin wordt een groene oase met ruimte voor voedsel-, nest- en schuilgelegenheid voor dieren en plek voor bewoners om te spelen, sporten en verblijven. Een plek om elkaar te ontmoeten, met uitzicht op de openbare parkzone aan het Piet Kranenbergpad. De binnentuin ligt op 1,25+ NAP, dit is circa 0,65 meter hoger dan het omliggende maaiveld. In de openbare binnentuin ben je als bezoeker te gast. Als basisprincipe geldt dat er langs de bouwblokken altijd een margestrook van één meter en een voetpad van twee meter ligt. Er kruisen drie paden de binnentuin voor een fijne doorloop vanuit verschillende richtingen. De rest van de binnentuin is groen (vaste planten) met een grote speelplek in het midden. Wat betreft bomen dient rekening gehouden te worden met de bezonning van de plek, bijvoorbeeld licht doorlatende soorten.

9. Burgerweeshuispad

Planning: 2029

Bij de herinrichting van het Burgerweeshuispad is er ruimte om bomen te herplanten. Dit zal niet een laanstructuur worden, maar passend in het geheel van gestrooide bomen in het gebied.

10. Schoolplein Van Detschool

Planning: 2030

Het streven is om het grootste deel van het schoolplein in de toekomst openbaar toegankelijk te maken voor de buurt om te spelen. Specifiek voor het halen en brengen van de scholieren van de Van Detschool, wordt gebruik gemaakt van personenbusjes vervoer. Om dit zo veilig mogelijk te laten verlopen, wordt ingezet op een nieuwe rijlus in één richting over het schoolplein. De uitwerking van het schoolplein en het mogelijk dubbelgebruik en opstelplaats voor de busjes, zal in samenwerking met het schoolbestuur en onderwijs worden gedaan.

Nader te verkennen plannen

11. Sportpark Zuid

Sportpark Zuid, waar het Frans Ottenstadion, het Witte huis en een drietal tennisclubs zijn gevestigd, heeft een kenmerkende bomenstructuur van rijen Italiaanse Populieren. Verder zijn er hoge hagen en hekken rondom de tennisvelden. Hier is nog veel winst te behalen volgens de Hoofdgroenstructuur op de functie als wandelgebied, verbonden met zijn omgeving en toegankelijkheid. De ontwikkeling van het Sportpark Zuid vraagt een uitgebreider traject met de belanghebbende partijen, vandaar dat gekozen is om dit gebied 'Deelplan 2B' in het vervolgtraject verder uit te werken. De ambities uit de projectnota gelden nog steeds:

- Inpassen van kwalitatief groen, mogelijk in de vorm van een nieuw park gekoppeld aan het Piet Kranenbergpad;
- Doorwaadbaarheid/openheid: nieuwe voetgangersverbinding die het Pietkranenbergpad met de Jachthavenweg zuid verbindt;
- Mogelijk toevoegen van sport gerelateerd programma gekoppeld aan het Frans Ottenstadion.

12. Jachthavengebied Noord

Het jachthavengebied heeft een nautisch karakter. In het gebied liggen watersportverenigingen en diverse bedrijvigheid die gebonden zijn aan de watersport en (recreatieve) scheepvaart. Het jachthavengebied ligt door de bouw van vier kantoorpanden aan de Jachthavenweg grotendeels verscholen waardoor vergezichten over de Nieuwe Meer belemmerd worden. Er ligt hier een kans om de zichtbaarheid van het jachthavengebied te vergroten en langs de oevers openbare zwemplekken te maken.

13. Jachthavengebied Zuid

Een duidelijke nieuwe entree naar het Amsterdamse Bos maken, met aanzet tot rondje Nieuwe Meer in de vorm van langzaamverkeersverbindingen naar de oever van de Nieuwe Meer. Er ligt hier een kans om de zichtbaarheid van het jachthavengebied te vergroten en langs de oevers openbare zwemplekken te maken.

14. Jachthavenweg (ten zuiden van de A10)

Een groot deel van de Jachthavenweg bestaat uit verharding. In het ontwerponderzoek naar de Jachthavenweg zal worden onderzocht of er met een herinrichting meer ruimte gemaakt kan worden voor groen. Ten zuiden van het Elzenbosje is een knelpunt qua ruimte voor verkeer, maar ook voor ecologie. Het streven is beide belangen te laten samen komen.

15. Oever/route langs Zuidasdok

Een belangrijke langzaam verkeersverbinding loopt nu langs de oever van het toekomstig Zuidasdok. Met de uitbreiding van de A10 blijft er te weinig ruimte over om een volwaardige route te maken. In het ontwerponderzoek zal worden onderzocht of een verbreding van de oever mogelijk is of dat deze route door het Jachthavengebied heen kan worden getrokken (wel of niet over Damloperspad).

Tevens wordt in samenwerking met de projectorganisatie Zuidasdok onderzocht hoe geluidswanden, keerwanden etc. van Zuidasdok groener ingericht kunnen worden om zo aan te sluiten bij de ambitie om de ecologische verbindingzones te versterken.

16. Damloperspad

Nader onderzoek wordt uitgevoerd naar de invulling van het Damloperspad. Hierbij zal onderzocht worden of het beter bereikbaar gemaakt kan worden of dat het kan dienen als verblijfsplek of alleen voor ecologie.

17. Elzenbosje

Behoud flora en fauna in het Elzenbos, in combinatie met het belang om te kunnen genieten van dit natuurgebied. De meningen zijn verdeeld over de vraag of het Elzenbos gesloten moet blijven of moet worden opengesteld. Hier is nog verder ontwerponderzoek voor nodig.

18. Oever(s) Nieuwe Meer

Behoud Verdi als verborgen parel versus maak Verdi toegankelijk voor iedereen. Een deel van de betrokkenen ziet niets in het toegankelijk maken van het havengebied. Een ander deel vindt dat Verdi wel meer toegankelijk mag worden, zolang de balans tussen rust en drukte goed blijft. Ook zijn er betrokkenen die openstaan voor het toevoegen van voorzieningen: recreatieplekken aan het water, strandtentjes waar je (betaalbaar) kunt eten en drinken. Er is vrees voor meer hinder en zwerfvuil. Daarvoor moeten de benodigde voorzieningen getroffen worden.

Plannen externe partijen waarbij het gaat om het vergroenen van eigen terrein

In Verdi vindt op diverse kavels (her)ontwikkeling plaats. Bij deze kavels zijn voornamelijk externe partijen de ontwikkelende partij. Bij de (her)ontwikkeling van hun kavels worden diverse eisen en regels mee gegeven ten behoeve van groen. Hierbij kan gedacht worden aan natuurinclusief bouwen, duurzaamheidseisen, eisen voor wat betreft de invulling van het maaiveld maar ook de daken. Per kavel gaat het om maatwerk waar specifiek de nadruk op komt te liggen. Voorliggend Groenplan van Verdi biedt de leidraad voor de ontwikkelende partijen voor het vergroenen van hun kavels. In de afsprakenbrieven, toetsingskaders, bouwenvoloppen, bestemmingsplan, etc. worden de concrete eisen en regels voor wat betreft het groen voor die kavel vastgelegd. Hieronder wordt ingegaan op de plannen van externe partijen waarbij het gaat om het vergroenen van een kavel.

19. Noordzone IJsbaanpad

Voor Noordzone IJsbaanpad heeft de gemeente aan de partij meegegeven om de ruimte (deels) openbaar toegankelijk te maken door middel van een aantal belangrijke routes zoals de nieuwe brug over de stadiongracht en de oostwest verbinding met de Amstelveenseweg langs het water.

Specifiek voor de kavel en het gebouw geldt de eis om intensief en hoogwaardig groen toe te passen. Dit betekent dat het groen aan de volgende eisen moet voldoen;

- Groen- en Natuurinclusief bouwen integraal toegepast binnen elke ontwerpogave;
- Grote diversiteit in typen groen (bomen, heesters, vaste planten, inheemse kruiden, waterplanten, etc.);
- Optimale functionaliteit van groen (klimaatbestendig, beeldkwaliteit, ecologie, leefbaarheid, etc.);
- Duurzaamheid van groen (extensief beheer, toekomstbestendig en plantmateriaal van duurzame en lokale herkomst);
- Onderdeel uitmakend van grotere groene structuren en netwerken binnen de Zuidas en omgeving.

20. Maaiveld Tripolis

Net als voor Noordzone IJsbaanpad geldt dat de gemeente alleen uitgangspunten kan meegeven aan de partij voor het te ontwikkelen groen. Voor het maaiveld rondom Tripolis is overeengekomen het groen openbaar toegankelijk te maken met een belangrijke langzaam verkeersverbinding van de Amstelveenseweg naar Sporthallen Zuid.

Ook komen er verschillende plekken met aanleiding voor verblijf, spelen en sporten in het groen. Tevens wordt het dak vergroend en beter toegankelijk.

21. Infinity maaiveld

Met de realisatie van een gebouw op het plot naast Infinity zal ook opnieuw worden gekeken naar de inrichting van het maaiveld rondom.

22. Maaiveld pompstation Waternet Amstelveenseweg

Bij het ontwerponderzoek naar het terrein van het pompstation Waternet Amstelveenseweg zal worden onderzocht of en hoe de functies op het terrein kunnen worden herschikt zodat er ruimte ontstaat voor woningen, kantoren en voorzieningen. Hierbij zal de ruimte eromheen zo groen mogelijk worden ingericht. Ook ligt hier de ambitie voor het land van een doorgaande langzaam verkeersverbinding, door middel van een brug, in het verlengde van de Gustav Mahlerlaan en het Skûtsjespad die de Zuidas met de Nieuwe Meer verbindt.

5. Participatie

Aanpak

Om de plannen voor het vergroenen van Verdi zo optimaal mogelijk te maken en te laten aansluiten op de behoeften en belangen van de omgeving, zal de omgeving door middel van participatie bij de planvorming betrokken worden. Deze participatie bestaat uit twee sporen:

- **Participatie Groenplan**
Afgelopen jaren heeft al veel participatie voor Verdi plaatsgevonden; ook op het gebied van groen. Onze inschatting is dat er genoeg is opgehaald om een eerste voorstel voor vergroening te doen. Bovendien verwachten wij ook dat de omgeving behoefte heeft aan een volgende stap in groenplannen; betrokkenen geven aan te willen weten wat vergroening concreet inhoudt en wat dit zowel kwalitatief als kwantitatief betekent. Op basis van expertise, onderzoeken én opgehaalde belangen, wensen en ideeën uit participatie van de afgelopen jaren is voorliggend Groenplan voor Verdi opgesteld. In dit Groenplan worden voorstellen gedaan voor vergroening en worden gebieden aangewezen die door middel van een apart participatietraject verder worden uitgewerkt en ontworpen. Bij spoor 1 wordt de omgeving gevraagd een reactie te geven op de voorstellen van het Groenplan, hiervoor wordt een groene wandeling georganiseerd.
- **Participatie specifieke plekken**
In het groenplan zijn specifieke plekken opgenomen welke door middel van participatie verder worden ontworpen en uitgewerkt. Voor deze specifieke plekken worden aparte participatieplannen opgesteld. De communicatie van deze participatietrajecten zullen op een later moment gecommuniceerd worden met de buurt. Het gaat hierbij om: IJsbaanpad West/ Jachthavenweg Noord en Parkstrook Arsenal. Voor de Zuidkant van Verdi wordt in de toekomst ook een participatietraject georganiseerd ten behoeve van de Investeringsnota('s) die daar voor worden opgesteld. Vervolgens zullen ook daar bij de uitwerking van diverse groene deelprojecten de omgeving betrokken worden.

6. Vervolg

6.1 Uitvoering

Nadat het ontwerpproces is afgerond kan de uitvoering plaatsvinden. De verschillende projecten worden tijdens de uitvoering begeleid door een projectleider en groenaannemer. De projectleider ziet erop toe dat planten zorgvuldig gekeurd worden en dat tijdens de uitvoering een toezichthouder aanwezig is, die ervoor zorgt dat het groen netjes wordt aangeplant. Eventuele wijzigingen worden met de ontwerper besproken, zodat het gewenste eindbeeld nagestreeft wordt.

Tijdens de uitvoering van de verschillende projecten zijn er eisen waaraan voldaan moet worden. Zo worden bijvoorbeeld bomen in de buurt van bouwprojecten en bouwwegen ingepakt, zodat deze niet beschadigen. Verder is het belangrijk dat voor de verschillende soorten bomen, heesters, grassen, vaste planten, e.d. een juiste opbouw van de groeiplaats wordt gehanteerd. Een voorbeeld hiervan is, dat je bomen het beste in volle grond kunt zetten, i.p.v. in de verharding.

De ontwerper en de uitvoerder gebruiken als leidraad het Handboek Groen van de Puccini methode. Hierin worden verschijningsvorm, randvoorwaarden, sortimentstoepassing en aanleg beschreven. De eisen zijn opgenomen in hoofdstuk 4 t/m 9 van het handboek. Zodra de uitvoering klaar is, wordt het gebied overgedragen aan de gebiedsbeheerder.

6.2 Beheer

De kwaliteit van de openbare ruimte maar ook de beleving ervan is direct afhankelijk van goed ontwerp en goed beheer. Dit is met name voor groen belangrijk omdat groen (in meer of mindere mate) kwetsbaar is en een lange doorgroeitijd kent. Bij vaste planten en grassen is het eindbeeld na enkele jaren bereikt, maar bij bomen duurt dit circa 20 jaar. Om het gewenste eindbeeld te bereiken én vast te houden, zal het groen goed begeleid en beheerd moeten worden. Om deze reden wordt er bij de Zuidas beheerbewust ontworpen. Dat betekent dat de gebiedsbeheerder meedenkt in het ontwerpproces en er afspraken gemaakt worden over toekomstig beheer. Specifiek voor groen worden ook eisen meegegeven. Deze zijn opgenomen in 'Beheereisen Groen in de Openbare Ruimte' en bevat tal van eisen voor het ontwerpen en plaatsen van Groen. De uitstraling en kwaliteit van groen is mede afhankelijk van de beschikbare budgetten voor beheer.

Tevens is de standaard afspraak dat de aannemer die het groen in de openbare ruimte gerealiseerd heeft, na de oplevering nog 3 jaar verantwoordelijk is voor het beheer van het groen. Zo wordt de blijvende

kwaliteit van het aangelegde groen beter geborgd. Na die 3 jaar worden de projecten onderhouden door de beheerders van Amsterdam: Verkeer & Openbare Ruimte (V&OR) en Stadswerken (SW). Omdat zij vroegtijdig betrokken zijn bij de projecten, verloopt de overdracht van project naar beheer soepeler en kunnen projecten efficiënter en algeheel beter onderhouden en beheerd worden.

Een klein deel van Verdi, aan de kop van het Boeierspad, ligt in het beheergebied van het Amsterdamse Bos. Ook deze beheerorganisatie wordt bij de planvorming betrokken zodat het beheer soepeler en efficiënter aan hen overgedragen kan worden. Voor wat betreft de wateropgaven zoals het verbeteren van de waterkwaliteit maar ook dagelijks beheer, vindt afstemming plaats met Waterschap Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi- en Vechtstreek.

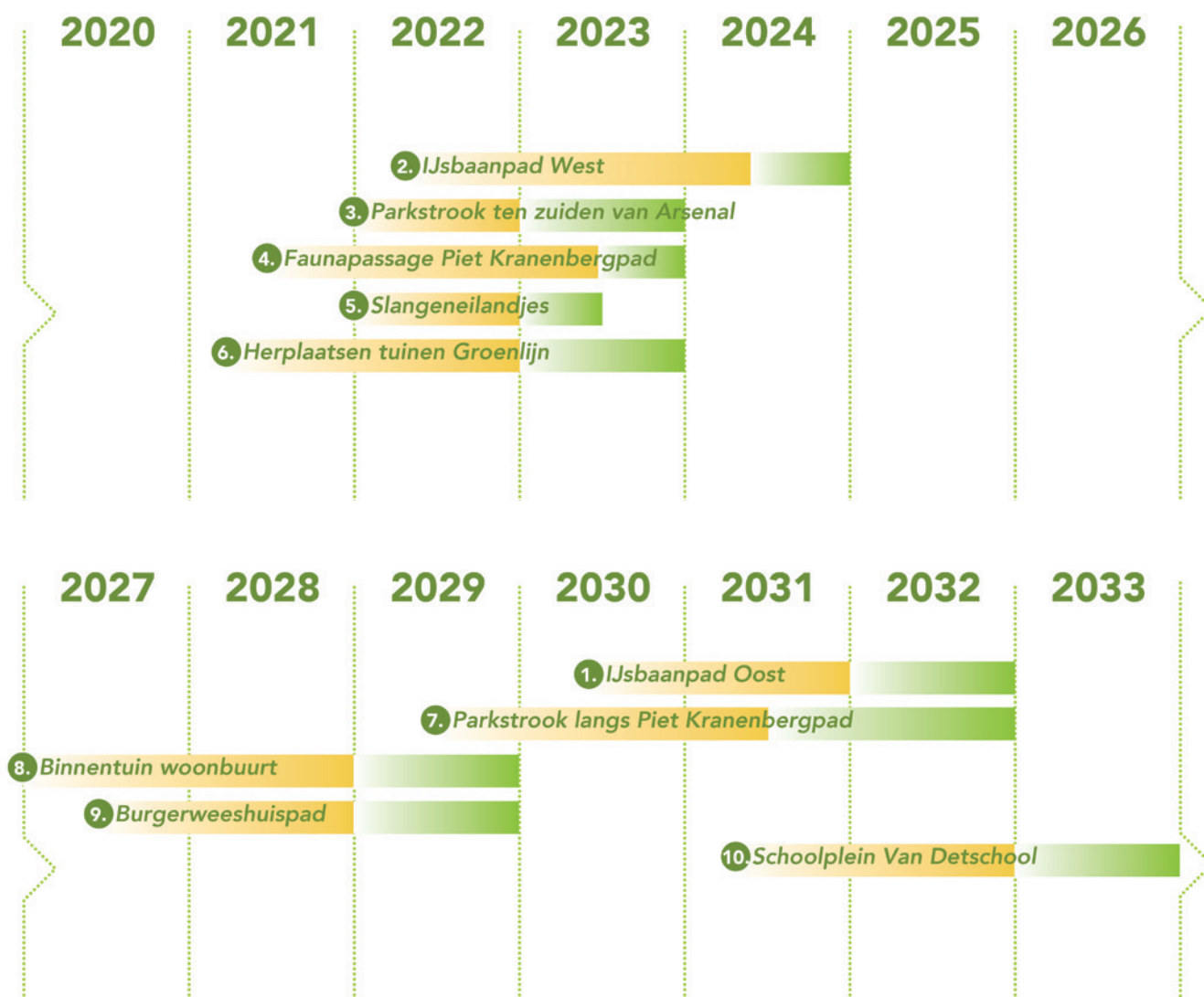
Aan de hand van het Groenplan voor Verdi zullen in ieder geval de volgende thema's doorgesproken worden met beheer:

- Balans rust en drukte
- Tegengaan van overlast voor de omgeving (afval, toiletieren)
- Onderhoud van groen maar ook afvoer van water

Daarnaast zal elk los project in de ontwerpfase langsgaan bij het beheer voor advies.

6.3 Planning

Uit te voeren projecten

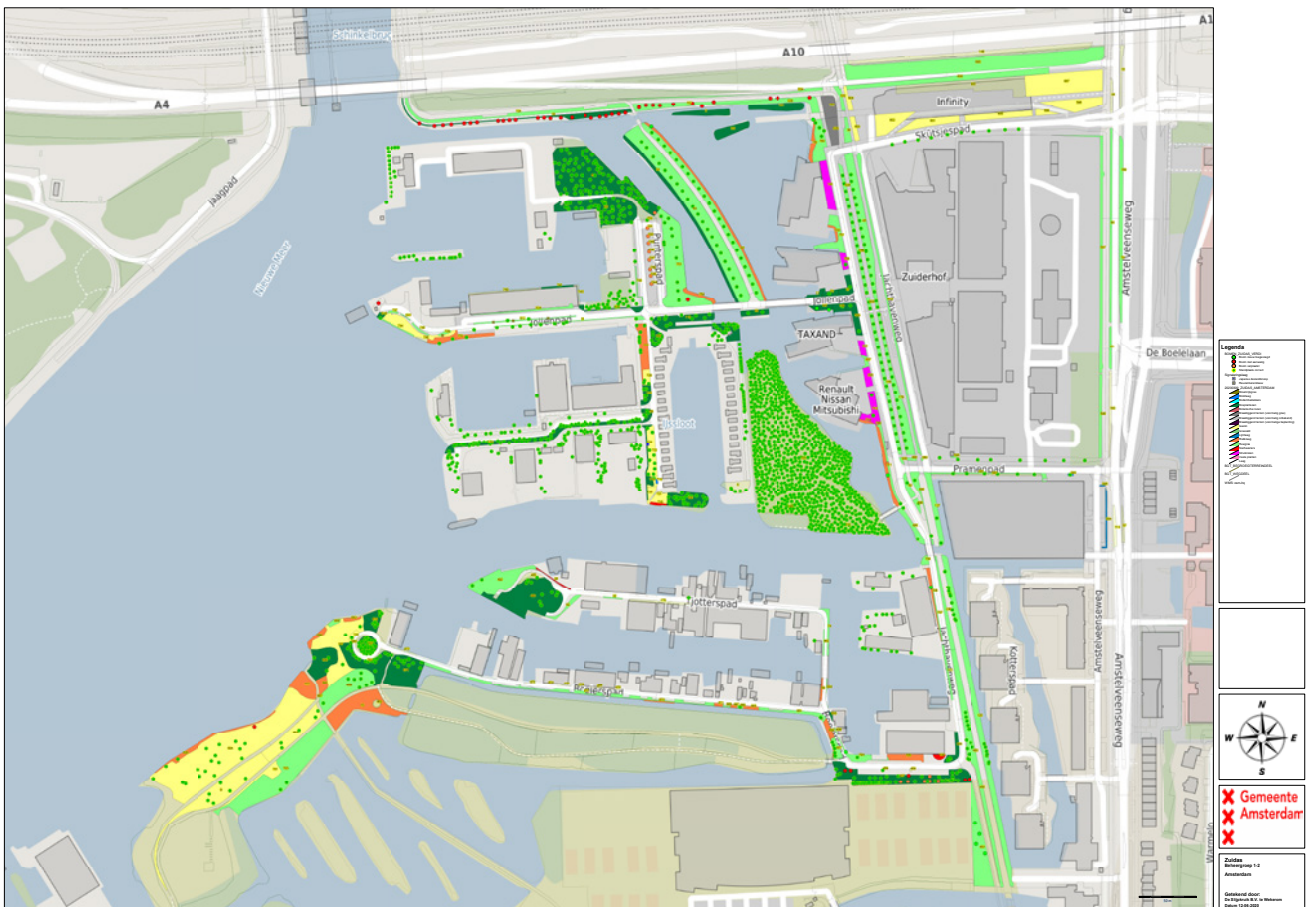
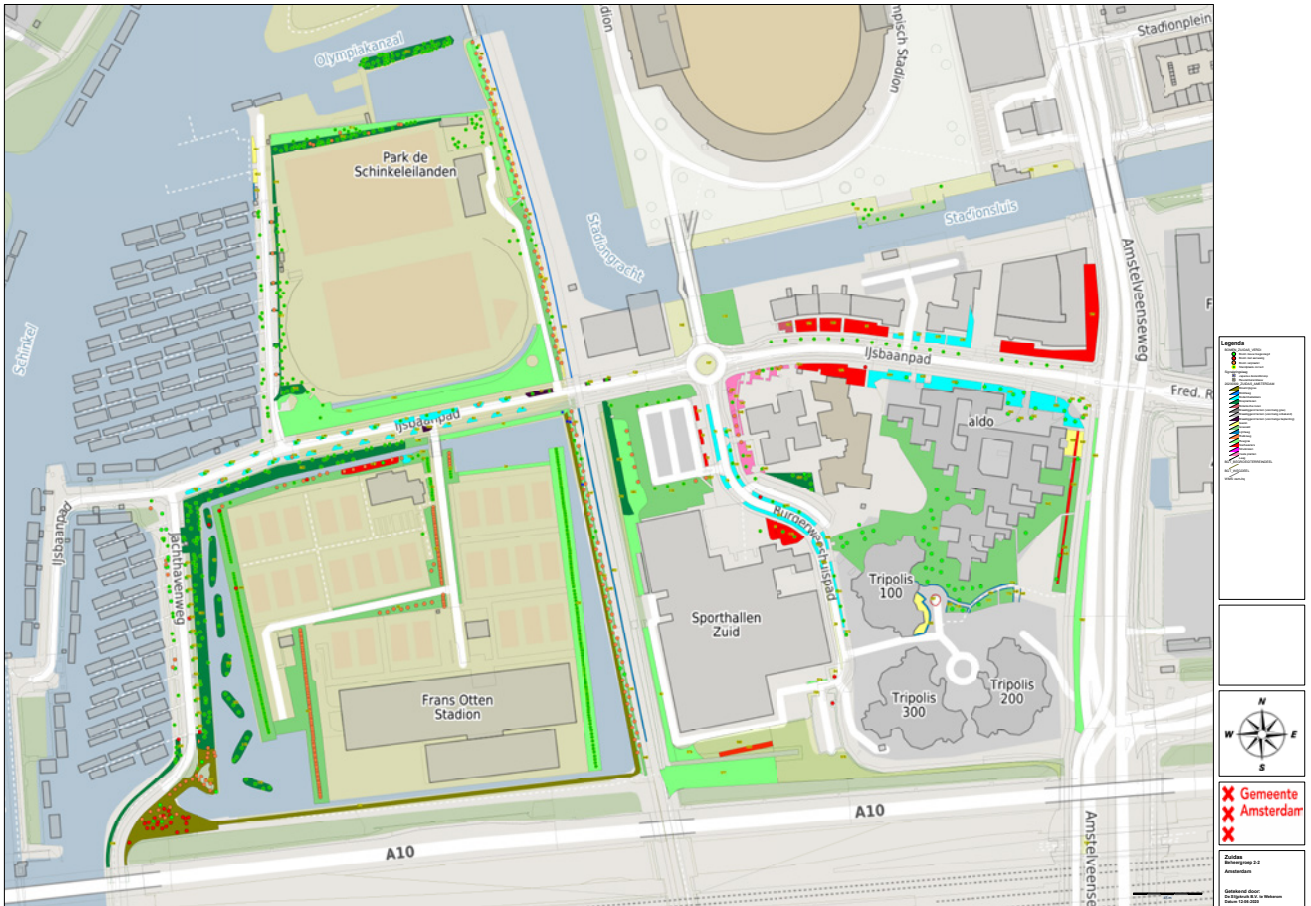

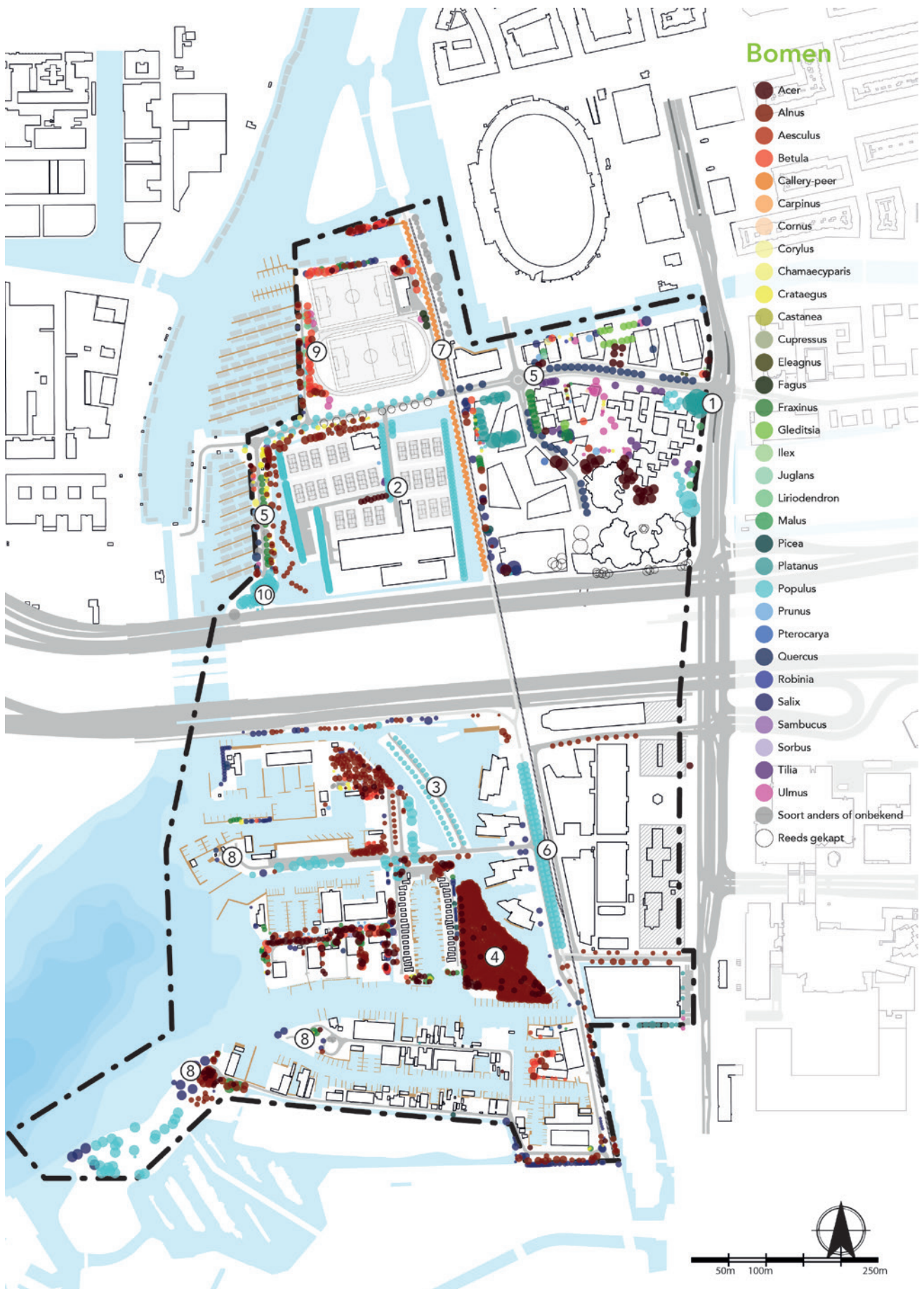
Start onderzoek- en ontwerpfase

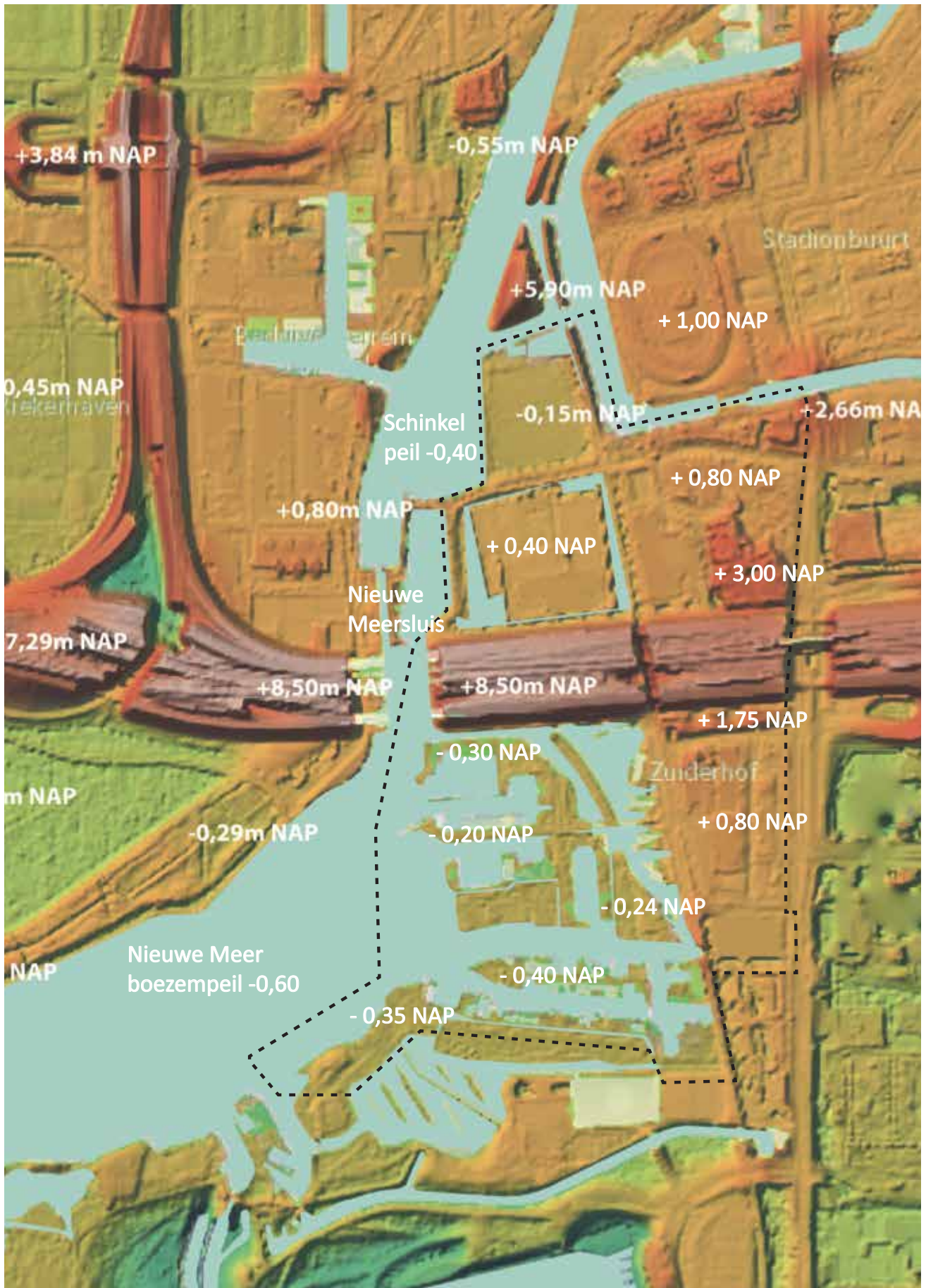
Start uitvoering

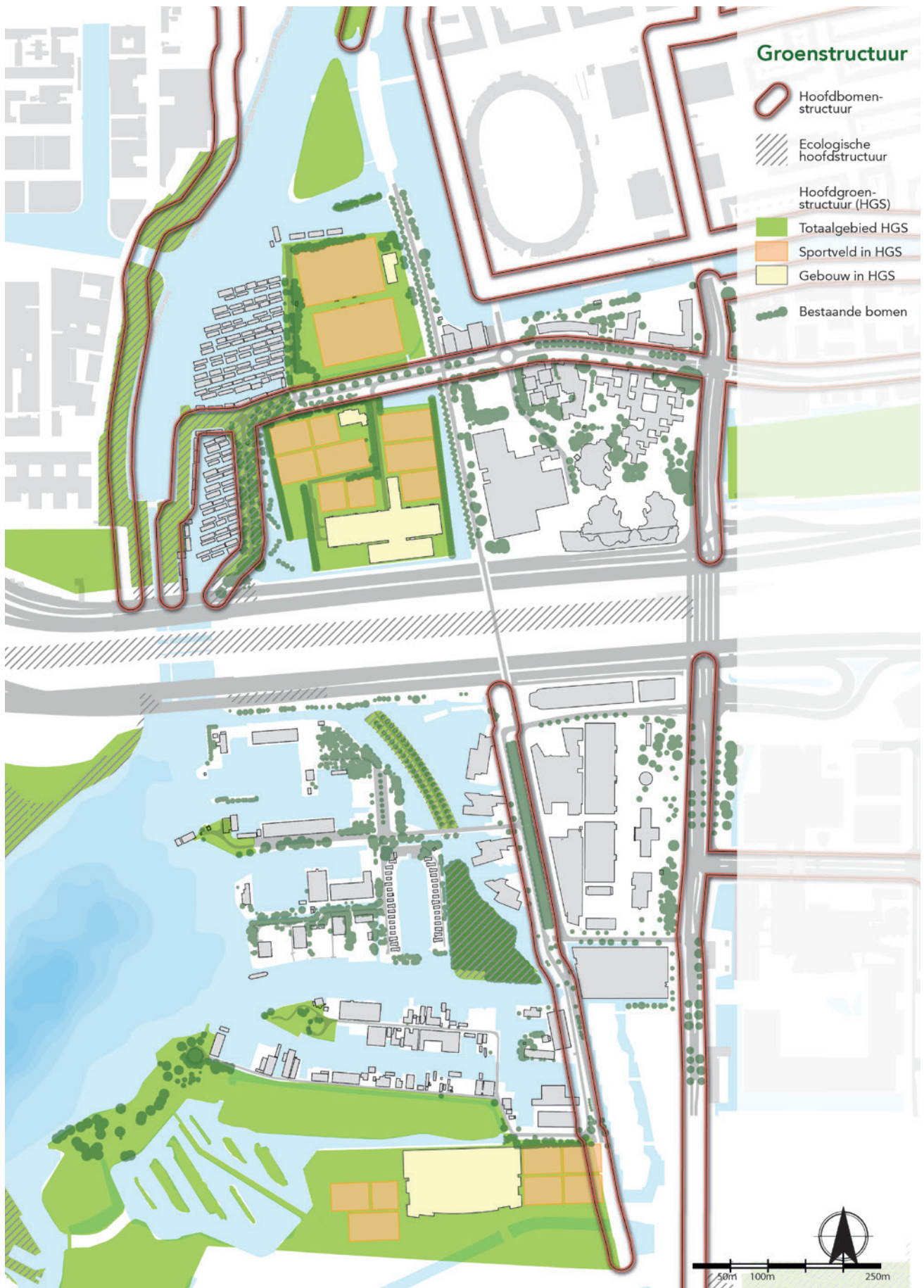
N.B. Deze planning is onder voorbehoud en hier kunnen geen rechten aan ontleend worden.

7. Bijlagen

Huidige groenstructuur op basis van vigerend beleid.

